

Petak, 19. april 2002.
Svedok Veton Suroi
Svedok Džafer Bećiraj
Svedok Rešit Salihi
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio sudu
Početak sednice u 9.00 h

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kratkom vremenskom periodu koji mi je preostao postavljacu pitanja na koja se može odgovarati sa da ili ne. Da li ste u pregovorima sa Vladom Republike Srbije u Rambujeu (Rambouillet) bili na zahtev Amerikanaca?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste bili u poziciji njihovog unutrašnjeg čoveka, njihovog insajdera u albanskoj delegaciji?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne razumem pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam razumeo odgovor.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja nisam razumeo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitao sam vas da li ste bili njihov insajder u albanskoj delegaciji?

SUDIJA MEJ: Svedok želi da razjasnite šta pod time podrazumevate, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi radili za Amerikance u toj delegaciji?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste Roberta Gelbarta (Robert Gelbard) u odnosu na događaje iz 1998. i 1999. godine. Da li je tačno da su američki predstavnici odigrali glavnu ulogu, osnovnu ulogu u oživljavanju OVK, pojačavanju tenzija i pripremanju terena za NATO agresiju tokom tog vremenskog perioda?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne. Mislim da je glavna i osnovna uloga u tome bila sa vaše strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su nemački predstavnici imali bilo kakvu ulogu?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nemačka je, kao zemlja članica Evropske unije, bila uključena u pregovore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li mislite ili ne da je njihova osnovna uloga bila da destabilizuju zemlju?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja mislim da je osnovna uloga u razbijanju Jugoslavije i svim posledicama toga pripadala vama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ono što ja tvrdim, zar to nije potvrđeno, zar to nije izneseno vašim direktnim susretom sa Klintonom (Clinton), da okrenete vaša leđa pregovorima i da se pristupi sili protiv Jugoslavije?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne vidim kako se ovo odnosi na predsednika Klintona, ali tokom tih razgovora sa predsednikom Klintonom, glavni naglasak bio je na, bio je na uspostavljanju sigurnosnog okvira i na pokretanju jednog efikasnog pregovaračkog procesa, što je delegacija kosovskih Albanaca uvek bila spremna da podrži.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi dakle tvrdite da tada nije glavna odluka bila da se primeni sila nad Jugoslavijom? Da li je to ono što kažete?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Apsolutno ne. Ali ja zaista ne vidim kako je ta situacija povezana sa činjenicom da je na Kosovu u to vreme došlo do eskalacije nasilja od strane srpskih snaga bezbednosti i do nastavka ubijanja civila, uključujući i decu, trudne žene i nenaoružane civile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj sastanak je označio praktično prestanak komunikacije sa delegacijom Srbije i pripreme za Rambuje, a kasnije za rat, bar kada je reč o vremenskom sledu događaja. Da ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, vi stalno zaboravljate da ste nakon sastanka sa predsednikom Klintonom vi lično sreli njegovog izaslanika Hila (Hill) koji je vama preneo stavove kosovske strane. Albanska delegacija takođe se sastala sa ambasadorom Hilom i prenela mu srpske stavove. To je bio pregovarački proces oko kojeg ste se vi saglasili takođe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali nakon toga, na 11 sastanaka na koje je dolazila delegacija Vlade Srbije, vi niste odgovorili niti došli da sa njima pregovarate. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Delegacija srpske Vlade došla je kako bi prisustvovala nekim demonstrativnim sastancima, i njihov poziv bio je *urbi et orbi* da se sretne sa Albancima. Oni nikada nisu uputili poziv bilo kojoj delegaciji, i to nema nikakve veze sa događajima koji su se odvijali u to vreme. Taj poziv delegacije srpske Vlade, u kome su čak i neka sasvim nevažna društva uzela učešće, na sastanku, što nikako nije predstavljalo više od malog delića kosovskog društva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li pod tim "nevažnim društvima" podrazumevate predstavnike ostalih nacionalnih zajednica. Samo da ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Rečeno je da je poziv upućen Albancima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li to što su radili Tači (Thaci), Selimi (Selimi), Haradinaj (Haradinai) i drugi u otmicama, ubistvima, ubijanju vojnika, policajaca, civila, Srba i Albanaca, po vašem mišljenju predstavlja zločin ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Mislim da smo o tome već juče razgovarali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li predstavlja zločin ili ne?

SUDIJA MEJ: Tačno je da smo o tome već govorili i nema smisla da se i dalje o tome raspravlja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li napad NATO-a na Jugoslaviju smatrate zločinom ili ne?

SUDIJA MEJ: Radi se o mišljenju i to je nešto o čemu će ovo Veće odlučivati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svedok uglavnom iznosi svoje stavove, više-manje. Ne vidim zašto ne bi rekao svoje mišljenje o tome.

SUDIJA MEJ: Vi ste jedini koji od njega traži njegova mišljenja i to mišljenje nije relevantno. Vi njega možete pitati o njegovom stavu prema napadu, ako želite, ali to nije ista stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo ga o tome i pitam. Da li smatra da je to bio zločin ili ne?

SUDIJA MEJ: Ne, ne, ne radi se o tome. Ono što je on rekao bilo je, a vi ga možete pitati o tome u njegovom svedočenju, da su Albanci sa olakšanjem dočekali bombardovanje. Sada o tome ga možete pitati, ako želite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, povodom srpsko-albanskog sastanka u Minhenu, koji je organizovala nemačka organizacija "Bertelsman", rekli ste da ideje Evropske unije o inte-

graciji kao demokratske i moderne, koje bi Albancima omogućile da u postojećim okvirima ostvare svoje težnje da žive zajedno. Da li pod tim da "žive zajedno" mislite zajedno sa Albancima u Albaniji? Samo da ili ne.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, ja sam govorio o višenacionalnom suživotu na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ideja koja je bila suština te Bertelsmanove koncepcije o kojoj ste razgovarali u stvari značila nezavisno Kosovo?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, radilo se o tome da budemo u stanju da ustanovimo proces. Ako taj proces bude rezultirao nezavisnošću Kosova, tim bolje, ali mi smo govorili o procesu koji je pre svega trebalo da rezultira normalizacijom situacije u tom času, što bi onda omogućilo da se otvore pregovori o statusu Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste u tome imali podršku sadašnjeg ministra unutrašnjih poslova Dušana Mihajlovića. Da li ste imali podršku još nekih aktuelnih, aktivnih srpskih političara?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja nisam rekao da sam imao podršku, međutim, rekao sam da je jedan od učesnika došao iz partije sadašnjeg ministra unutrašnjih poslova Mihajlovića. I celo vreme, tokom mojih razgovora sa gospodinom Mihajlovićem, on je bio privržen traženju miroljubivog rešenja. Na tom spisku se tokom dugog vremenskog perioda nalazilo mnogo pripadnika tadašnje srpske opozicije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U toj istoj emisiji, pomenuli ste napetosti na Kosovu su izazvane velikosrpskim hegemonizmom. Smatrate li time da je Kosovo izvan Srbije i može li uopšte biti reči o hegemonizmu jedne države na teritoriji te iste države?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja nikada nisam video Kosovo kao deo Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se po toj logici i s tim u vezi može govoriti o velikošpanskom hegemonizmu u Baskiji ili o velikogrčkom hegemonizmu u zapadnoj Trakiji sledeći istu logiku?

SUDIJA MEJ: Ne, mi se ovde bavimo Kosovom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Decembra 1997. godine učestvovali ste u raspravi u Karnedžijevoj zadužbini za međunarodni mir (Carnegie Foundation for International Peace) u Vašingtonu, vi ste između ostalog ocenili da politika nenasilja koju na Kosovu zagovara Ibrahim Rugova (Ibrahim Rugova) predstavlja u suštini politiku nečinjenja. Da li je tako?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: U njegovoj interpretaciji da. To je bila Rugovina interpretacija miroljubive politike, i to je bila politika pasivnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada ste to rekli, da li ste pod tim podrazumevali da na Kosovu i Metohiji je bilo potrebno početi sa politikom nasilja nad Albanacima do kojeg je došlo posle mesec dana, početkom 1998. godine?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Mislim da sam izneo svoj stav, što znači da miroljubivi otpor uključuje neke aktivnosti, ali nikako ne i nasilje. Ja mislim da neaktivnost dezavuiše miroljubivu politiku i dovodi, kao što je do toga i došlo, do slučajeva manifestacije nasilja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste potpisnik takozvanog Memoranduma grupe od 23 albanska intelektualca koji su od Generalnog sekretara NATO-pakta Havijera Solane (Javier Solana) tražili međunarodnu vojnu intervenciju na Kosovu. Je li tako ili nije?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nije mi poznat taj memorandum. Ali moj zahtev je uvek bio eksplicitan u smeru vojne intervencije kako bi se zaštitili građani Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na konferenciji o Kosovu i Metohiji u Atini, mislim da je to bilo 27. marta 1998. godine, rekli ste da proces raspada Jugoslavije treba da se završi odlaskom Crne Gore i Kosova, a možda i raspadom Srbije. Da li je tako ili nije?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja ne mislim da sam rekao bilo šta o Srbiji. Ali mislim da je prirodni tok događaja u dezintegraciji socijalističke Jugoslavije nešto što bi eventualno značilo nezavisnost za Kosovo i Crnu Goru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste takođe pomenuli i raspad Srbije, odnosno da li je, kao što vidite, to plan koji se sada sprovodi uz podršku ove marionetske vlade u Beogradu? Da li znate čiji je to plan?

SUDIJA MEJ: Mi se ne bavimo time. Svedok kaže da ništa nije rekao o Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Morton Abramovič (Morton Abramovitz) bio Tačijev savetnik u Rambujeu?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Gospodin Abramovič je bio savetnik delegacije Kosova i to na moj poziv.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to bio samo on pojedinačno ili ste imali u vidu celu Međunarodnu kriznu grupu u kojoj se nalaze i Olbrajt (Albright), Klark (Clark), Ešdaun (Ashdown), koji je svedočio pre nekoliko dana u ovoj sudnici, dakle, Međunarodnu kriznu grupu koja je igrala tu ulogu, ili ste mislili na njega pojedinačno?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Gospođa Olbrajt nikako nije mogla biti savetnik nama zato što je ona tada bila državni sekretar, a general Klark je bio komandant NATO-a, prema tome, ni on nije mogao biti naš savetnik. Gospodin Abramovič je bio pozvan prema vlastitom nahođenju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznat susret Tačija i Klarka upravo za vreme konferencije u Rambujeu?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne samo gospodin Tači, nego i drugi članovi delegacije koji su došli iz redova OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoćete da kažete da su se i drugi ljudi osim Tačija sastali sa Klarkom u Rambujeu?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Oni su se sastali van Rambujea i glavni naponi generala Klarka bili su usmereni ka ubeđivanju tog dela delegacije ne samo da potpišu sporazum, nego i da preduzmu korake kako bi se OVK transformisala u civilni život.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na sastanku 1997. godine, u Minhenu izjavili ste da je neophodna obnova, ja vas citiram, "legalnih albanskih institucija". Da li ste smatrali da institucije Kosova i Metohije treba da budu samo albanske?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Gledano na ovaj način, mislim da nisam rekao ništa tog efekta. Ja sam govorio o legalnim kosovskim institucijama na Kosovu gde su većina Albanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa po onome što se sada događa i gde je očigledno na sceni etničko čišćenje, da li smatrate da je to ideologija etničkog čišćenja i proterivanja?

SUDIJA MEJ: Ne, mi se ne bavimo tim događajima. Nas zanima iskaz svedoka o onome što se dogodilo 1999. godine i ranije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tokom 1999. godine i kasnije, pretpostavljam da hoćete da kažete. Dozvolite da preformulišem pitanje.

SUDIJA MEJ: Ne, ranije. Ranije. Pa o tome se i radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to ideologija na osnovu koje se sada uspostavlja najveći koncentracioni logor za Srbe u severenom delu Kosovske Mitrovice?

SUDIJA MEJ: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, rekli ste, decembra 1997. godine u Karnegijevoj zadužbini u Vašingtonu da je "Dejtonski mirovni sporazum otkrio nešto perverzno u ljudskoj prirodi, i da je pokazao da se pažnja može privući samo nasiljem. Čim dođe do nasilja, počnu da stižu avioni puni diplomata."

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, prevodioci vas mole da sporije čitate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to bilo vaše pravdanje terorizma na Kosovu?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: To nije bilo opravdanje za bilo šta, radilo se samo o komentaru tadašnje situacije. Činjenica je da je konferencija u Dejtonu dovela za pregovarački sto one koji su se koristili nasiljem i da ih je nagradila stvaranjem države, jedan pokret koji je bio fašistički i genocidan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da je Republika Srpska stvorena fašističkim genocidnim pokretom?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Republika Srpska je stvorena proterivanjem Muslimana i Hrvata i njihovih porodica. Stvorena je ubijanjem žena i dece i uništavanjem celih sela. Kao što to ovaj sud sada i potvrđuje, u Bosni i Hercegovini izvršen je zločin genocida.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi smatrate da su Srbi izvršili taj zločin?

SUDIJA MEJ: To su stvari o kojima će morati odlučiti ovaj sud, a ne svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vam poznati, da se vratimo na Kosovo, događaji koji su povezani sa isterivanjem stotina hiljada Srba, par hiljada, najmanje 1.300 u ovom trenutku

nestalih, 1.000 ubijenih, da li ste se ikada u ovom periodu javno odredili prema delovanju UČK na Kosmetu u vezi s tim?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Vi govorite o periodu nakon rata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, govorim i o tome.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Moj stav bio je jasan, i ja sam se vrlo jasno izrazio i birao reči u vezi sa tom ideologijom. Svaki mentalitet koji podrazumeva ideju da se ljudi proteruju sa Kosova, bilo Srbi, bilo Albanci, na osnovu njihove nacionalnosti, svaka ideologija tog tipa koja postoji među organizovanim grupama je ideologija koju sam ja uvek nazivao fašističkom. I uvek sam govorio da svako ko zagovara takve stvari jednostavno kopira Miloševićevu fašističku ideologiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste rekli za "Rojters" 22. marta 1999. godine, znači dva dana pre početka agresije, da se kosovski Albanci plaše sprske odmazde u slučaju NATO udara, odnosno mnogi kosovski Albanci se plaše da bi vazdušni napadi NATO mogli da se okrenu protiv njih i da vam je jasno da je njihova domovina suočena sa humanitarnom katastrofom koju je Zapad sebi postavio kao znak za start vojne intervencije. Prema izveštajima OEBS koji su vam poznati, nikakve humanitarne katastrofe nije bilo pre otpočinjanja bombardovanja već naprotiv, tek nakon bombardovanja koje je to proizvelo. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ovo je sasvim skandalozno reći, da nije bilo nikakve humanitarne katastrofe pre toga. Onog trenutka kada je uspostavljena Verifikaciona misija postojalo je najmanje 250.000 interno raseljenih osoba na Kosovu. Ja sam to video svojim očima, ne samo u Prištini, nego na celom Kosovu, video sam kako ljudi beže iz njihovih uništenih sela. I ispostavilo se da je moja interpretacija bila tačna, ona koju sam dao 22. marta "Rojtersu". Odmah nakon početka bombardovanja počela je i kaznena akcija, počela je i sprska odmazda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vama ništa nije poznato, juče ste rekli, o svim tim ofanzivama u kojima je naknadno čak i javno

za novine i u knjizi govorio Ramuš Haradinaj (Ramush Haradinai) o prevrtanju celog Kosova pominjući Dečane (Decane), Prilep (Prejlep), Drenicu, druga mesta da bi se izazvao taj haos o kome vi govorite i koji pripisujete Srbima. Dakle, ništa vam o tome nije poznato?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ja sam vlastitim očima video kako je sprska artiljerija bombardovala sela. Video sam ljude koji su morali da se iseše iz zapaljenih sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, videli ste neke srpske, kako kažete, zločine, a ništa ne znate ni o jednom albanskom zločinu. Da li vam se to čini logično?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Kao što sam već rekao juče, radi se o organizovanoj sili sa komandnom strukturom koja je deo države, to su bile srpske snage. Ta organizovana sila koja je imala komandu i vertikalnu komandnu strukturu sistematski je uništavala sela. Na albanskoj strani nije bilo države. Nije postojala komandna struktura, vertikalna komandna struktura, i nisu postojali takvi vidovi organizacija koji bi na sistematski način mogli da ispolje nasilje protiv srpske populacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je sa albanske strane postojala teroristička organizacija koja je delovala u sadejstvu sa državama koje su napale Jugoslaviju?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nikad nisam čuo za nikakvu albansku terorističku organizaciju na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. 29. marta su objavile novine da je Veton Suroi ubijen u nedelju, sećate se te vesti? Da li cenite da je i ova lažna vest bila u funkciji pravdanja agresije koja je bila započeta na Jugoslaviju?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nisam pročitao taj izveštaj, jer sam se tada krio. Čuo sam ga na radiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste izjavili septembra 1999. godine za bečki nedeljnik "Format" (Format) povodom zločina

koji Albanci čine nad Srbima na Kosmetu: "Mene je sramota da gledam kako kosmetski Albanci po prvi put u svojoj istoriji čine takve monstruozne zločine. Naše moralne vrednosti su time poražene, svi oni koji misle da će nasilje prestati čim sa Kosova budu proterani poslednji Srbi žive u iluziji, jer će se nasilje tada preneti i na Albance." Da li danas ostajete pri tim stavovima?

SUDIJA MEJ: Jeste li to rekli?

SVEDOK SUROI: To je bilo napisano u novinama "Koha ditore" (Koha Ditore) i to su onda preneli i mnogi drugi listovi širom sveta. I ja neću promeniti ni jednu jedinu reč o onome što sam rekao. Ako bilo koji Albanac na bilo koji organizovan način progoni Srbina ili pripadnika neke druge nacionalnosti koji nije Albanac samo zbog njegove nacionalnosti, mislim da je to nešto jako loše za našu zajednicu. To je sramota za našu zajednicu. Ja takvu ideologiju nazivam ideologijom koja je vrlo slična ideologiji koju je Milošević sprovodio godinama u Srbiji.

SUDIJA MEJ: Vreme koje smo vam dodelili je sada isteklo i dozvoljavamo vam da postavite još jedno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo još jedno pitanje?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Teško mi je da izaberem to jedno pitanje, ali 13. novembra u Amsterdamu u Parlamentarnoj skupštini NATO-a rekli ste: "OVK danas ne postoji, jer se transformisala i da nikada nije bila teroristička organizacija." Jesu li to vaše reči?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Da. Ja sam smatrao OVK gerilskom organizacijom, pokretom, ali je tada prošao kroz transformaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A tvrdnju da će Kosovo kad-tad postati nezavisno izneli ste i za slovenački list "Delo" u aprilu 2000. godine. Mislite li da će Srbi to dopustiti?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Mislim da bi to bilo u interesu Srba da zajedno izgradimo državu sa Srbima na Kosovu.

SUDIJA MEJ: To je sve. Nećemo se više baviti ovom raspravom. Gospodine Kej ili gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, časni Sude. Gospodine Suroi, ja ću se u ovom mom obraćanju vama baviti samo onim o čemu ste govorili juče, i o čemu ste govorili u ovom svom iskazu koji ste dali istražiteljima u izveštaju i čini mi se da ćete sasvim sigurno biti u stanju da na pitanja odgovorite sa da ili ne. Vi ste u svom iskazu ranije rekli, da li je tačno da ste 15. maja na sastanku sa Miloševićem, da vam je on tada rekao sledeće, rekao je da je policija zatražila od porodice u vezi događaja u Prekazu (Prekaz) 5. marta, da je policija zatražila od porodice da se preda i da im je zatim dala nekoliko sati da izađu iz kompleksa porodičnih kuća. Da li vam je on tada to rekao?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To je bilo dakle dva meseca, otprilike dva meseca i nešto više od vremena kada se to dogodilo i kompletna javnost na Kosovu i u Srbiji mislim da je znala određene stvari vezane za to.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Istina se još nije saznala jer mi još uvek ne znamo kako je došlo do pokolja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Mene zanima samo to da li ste znali za taj podatak koji je izneo optuženi Milošević, da je policija zaustavila vatru u tom međusobnom okršaju i dala tri sata svima da se predaju i da oni posle izađu iz tog prostora. Da li ste to znali?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nije bilo tako. Ne znam da li je došlo do oružanog sukoba pre trenutka kada je otpočeo, odnosno

kada je prestala puščana vatra. Optuženi nije to rekao, on je rekao da je policija dala ultimatum od nekoliko sati njima da se predaju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je vama to poznato ili nije?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Mislim da je to nešto što je rekao komandir policije odmah nakon operacije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Albanci su 28. marta na Kosovu podržali izbore za kosovski parlament u senci. Je li to tačno?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Kao deo političkog spektra, da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je u radu tog parlamenta došlo do izražaja upravo to opredeljenje da se može ići i do otcepljenja od Srbije i Jugoslavije, do nezavisnosti? Da li je to bilo opredeljenje te skupštine?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Telo koje je izabrano, ako su to bili izbori, nikad se nije ni sastalo, čak ni 1992. godine ni 1993. godine niti 1997. ili 1998. godine. To znači da ti takozvani izbori nikada nisu rezultirali formiranjem institucija.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To sam razumeo. Ipak su se iskristalisali stavovi vezani za to osnovno opredeljenje. Samostalnost Kosova i otcepljenje, ili od samoopredeljenja do otcepljenja. Da li su se ti stavovi ipak iskristalisali na neki način u radu te skupštine koja institucionalno nije postojala, ali da li su ti stavovi bili saglasni ovim stavovima o kojima ste vi govorili kada ste govorili u svoje ime?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Postojao je konsenzus u albanskom društvu u vezi sa tim da li treba da se sastane to telo ili ne. Velika većina Albanaca na Kosovu je želela nezavisnost Kosova, oni su imali takva opredeljenja i ranije i dalje ih imaju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Neposredno nakon tih izbora, znači posle 28. marta američki diplomata Robert Gelbart

podstakao je kosovske Albance da formiraju ekipu koja će predstavljati sve glavne albanske aktere i gledišta. To ste vi kazali u svom iskazu doslovce ovako. Da li je tako?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: On ih je ohrabrio i pomogao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I na njegovu sugestiju osnovana je grupa članova G5?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, to je bio deo interne debate među Kosovarima, a gospodin Gelbart je pomogao pri tome.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je, dakle, na njegovu sugestiju grupa G5 osnovana?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne. Ona je nastala kao deo interne debate među Kosovarima. Gospodin Gelbart je samo pomogao u ovom pogledu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Rekli ste takođe da su članovi G5 bili odlučni zagovornici nezavisnosti Kosova i otcepljenja. Da li je to tačno da ste vi bili odlučni zagovornici nezavisnosti Kosova jer ste bili član te grupe?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I da li je bilo tačno da ste se vi zalagali samo za to da se otvori proces, a da konačni cilj mora biti nezavisnost Kosova?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Naš stav je bio da se omogući otvaranje procesa u kojem se ne bi unapred procenjivao krajnji ishod. Iako smo mi ostali zagovarači nezavisnosti, naš stav je bio da pozovemo srpsku stranu da učestvuje u tom procesu, procesu jednakih u kojem se ne bi nametalo krajnje rešenje, odnosno status Kosova.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali vi ste kazali ovako: "Bili smo spremni da razgovaramo o vremenskom rasporedu i proceduri, iako je nezavisnost i dalje bila naš cilj." Dakle, bili ste spremni da razgovarate o proceduri razgovora u kojima se može govoriti samo o nezavisnosti.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, to je pogrešno tumačenje. Kada se dve strane slože da pregovaraju, svaka od tih strana ima svoj cilj. Naš cilj, naš vlastiti cilj bio je da ostvarimo nezavisnost, a cilj druge strane moglo je da bude nešto drugo. Mi nismo hteli da namećemo Srbima njihov cilj, niti smo na isti način hteli da oni nameću nama naš krajnji cilj. Dakle, to je bilo poštovanje obe strane.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali u svim pregovorima koje ste imali sa srpskom stranom to je bio vaš dominantan stav. Procedura u kojoj ste vi želeli da ostvarite nezavisnost?

SUDIJA MEJ: Relevantnost ovog pitanja?

TUŽILAC NAJS: Ja ću kasnije da pokrenem pitanje uloge amikusa u unakrsnom ispitivanju, s obzirom na izmenjenu ulogu gospodina Miloševića i njegov pristup advokatima i slično, ali kada je reč o ovom svedoku, ja zaista ne znam na koji način će nam ovaj materijal pomoći.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, u čemu je relevantnost ovog ispitivanja?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Uvaženi sudija, samo u tome što je svedok govorio isključivo na jedan veoma određen način u svom iskazu istražitelju. Ja zato molim da nam Tužilaštvo omogući da imate to na uvid pred vama, da vidite da ja ne pitam ništa drugo sem ono što je gospodin Suroi izjavljivao decidirano u svom iskazu, a vi ćete to lako videti ako pogledate taj iskaz. Dakle, ja samo tražim da gospodin Suroi ili potvrdi ono što je ranije rekao ili da dâ neko svoje drugo tumačenje, ako smo na ovom mestu gde sam bio.

SUDIJA MEJ: U čemu je relevantnost, to nam kažite, u čemu je relevantnost. Da li je on to rekao u izjavi ili nije, u čemu je relevantnost toga?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Evo između ostalog neka bude i to. Samo da potvrdi da je to rekao u svojoj izjavi, u svojoj izjavi koju je dao istražiteljima Tribunala. A ja ću vam reći gde se to nalazi.

SUDIJA MEJ: Ne, čini mi se da je to prilično irelevantno. Razgovaraću o tome sa svojim kolegama.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Pređite na drugu temu, molim vas.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja moram da se vratim na ovo, molim vas, ja znam zbog čega to pitam.

SUDIJA MEJ: Ne, gospodine Tapušковиću, jednom kada se donese odluka vi morate da poštujete tu odluku. Pređite na drugu temu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Neću da nastavim, ja poštujem tu odluku. Idem na drugu temu. Da li, evo samo ću jedan primer da navedem iz iskaza, ja moram to da pitam ako hoću savesno da obavim ovu svoju dužnost. 22. maja vi ste imali jedan susret sa Miloševićem, kako ste rekli. Kako ste rekli, sastali ste se sa njim 15. maja i sastanak se završio kako se završio. I imali ste samo još jedan razgovor sa delegacijom Srbije 22. maja u Prištini. Razgovori su se vodili u jednoj prostoriji. Vi ste tada kazali da ste više puta izlazili iz prostorije u kojoj su se vodili pregovori u susednu prostoriju gde je boravio gospodin Hil i sa njim razgovarali pa se vraćali u tu prostoriju. Da li je to tačno?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Nisam pokušavao da, pokušavam da se ne vratim na ono o čemu sam već govorio tužiocu i istražiteljima.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo ovo je tačno, je li tako? Sledeće, juče ste kazali da su postojala očekivanja od Dejtona da će se u Dejtonu raspraviti i problem Kosova, pa se to nije dogodilo i kako je došlo do toga da se pređe na druge metode. Vi ste govorili i o miroljubivim metodama ranije. Da li znate i možete li da objasnite kako je došlo do toga da se ipak dođe do opcije da se izabere neki drugi metod, a ne miroljubiva opcija? Da li to možete da objasnite?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Mislim da je kontekst u kojem je održan Dejton bio vezan za jednu veštačku viziju koja je stvorena, a to je da Kosovo želi da bude deo tog procesa. Veštačku viziju koja je interno stvorena na osnovu pogrešnih informacija i neuspešne političke aktivnosti. Mislim da nisam dovoljno kompetentan da objasnim kako, kad i zašto je odlučeno da se ide dalje i da se pređe na oružani pokret, s obzirom na to da sam ja ostao deo mirovnog pokreta.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali do 1995. godine i 1996. godine nije bilo značajnih sukoba na Kosovu između policije, vojske, naroda.

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: U tom smislu u kom vi to iznosite ne. Ali uvek je bilo ubijanja građana na Kosovu i mislim da je to dovoljno značajno. Dakle, bilo je ubijanja i izveštaja o kršenju ljudskih prava. Dakle, izveštaja u kojima je rečeno da su državne naoružane snage ubijale civile, srpske snage bezbednosti, a da počinioци tih zločina nikada nisu bili kažnjeni, ni izvedeni na sud. Znači nasilje je stalno bilo prisutno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Juče ste kazali i to sam zapisao: "Rat na Kosovu je počeo napadom na Prekaz 5. marta 1998. godine." Da li to možete da objasnite? Da li to znači da pre 5. marta apsolutno nije bilo sukoba između Vojske Jugoslavije i policije s jedne strane i da li to znači da OVK pre toga nije postojala uopšte?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Kako sam već jednom rekao, to je bio suštinski trenutak. Ja ovde ne tvrdim da je rat počeo baš

tog trenutka, mada simbolično govoreći jeste, ali pre toga bio je masakr porodice Deliaja (Deliaia) i trajalo je ubijanje civila, a sama OVK se pojavila u javnosti nekoliko meseci pre toga. Mislim da je to bilo na dan nezavisnosti 28. novembra 1997. godine, ako se ne varam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A kakav je stav OVK bio uopšte prema mogućnostima da se nađe neko rešenje za koje ste se vi zalagali?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Koliko ja znam, OVK nije bila za rešenje za koje sam ja bio. Mislim da je OVK zagovarala rat.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I samo me još interesuje ovo što se dogodilo u Rambujeu, s tim bih završio. Vi ste rekli ranije i moram to da ipak izvučem iz vašeg iskaza odranije, vi ste rekli da su svojim odlaskom u Rambuje albanski delegati izričito priznali integritet Savezne Republike Jugoslavije, a isto tako da li ste stvarno priznali integritet Jugoslaviji u tom momentu ovako kako ste kazali ovde?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: To je bio jedan od preduslova za odlazak na pregovore u Rambujeu. Obe delegacije su se složile sa nizom uputstava, a jedno od njih je bilo da se tokom pregovora i primene sporazuma ne mogu, ne može menjati teritorijalni integritet bez pristanka obe strane i okončanja ovog postupka.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Onda je tačno ovo što piše ovde, da ste kazali da ste formalno prihvatili u tom momentu samo da bi otpočeli razgovori. Da li je to tačno?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: To je bio jedan od preduslova da bi se omogućilo pojašnjenje određenih stavova. Dakle, da bi se omogućio početak pregovora. Dakle da, to je bio jedan od preduslova i mi smo se kao delegacija složili sa tim. Kontakt grupa međunarodne zajednice je postavila ove preduslove.

PRIJATELJ SUD TAPUŠKOVIĆ: Hvala. Hvala.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo tri stvari, odnose se na vas i vaše lično iskustvo. Govorili ste o osvajanju slobode i o tome da ste pretrpeli određene represivne mere i da se to odnosilo na hapšenje. Da li ste uhapšeni jednom ili više puta?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Hapšen sam nekoliko puta, ali sam osuđen samo jednom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste ikada bili povređeni tokom hapšenja ili ne?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Ne, nikada. Jedino sam pretrpeo povrede tokom intervencije policije za vreme mirnih demonstracija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste govorili da je bilo restrikcija prilikom objavljivanja vaših novina. Objasnili ste sa kakvom stvarnošću se suočavaju brojne publikacije u odnosu na ono što je rekao optuženi. Možda ste rekli sve što se može reći o restrikcijama koje su pratile štampanje vaše novine, ali da bismo imali u vidu celu sliku, da li ste bili u stanju da sve vreme u potpunosti štampate svoja izdanja ili niste? Šta podrazumevate pod "ograničenim restrikcijama"?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Bile su tri osnovne kategorije opstrukcije slobode govora. Prva je bila potpuna suspenzija novine "Rilindja" (Rilindja) i kosovskih radio i televizijskih stanica. "Rilindja" nikada nije štampana tokom ovih deset godina. Druga kategorija opstrukcije obuhvatala je kontrolu nad distributivnom mrežom i štamparijama, i ne samo na Kosovu već i u celoj Srbiji. Takođe, nezavisne novine su se suočavale sa distributivnom mrežom i štamparijama koje su bile u rukama države, i rezultat toga je bio u stvari ono što je izgledalo kao opstrukcija tržišta, a iza toga su bili politički motivi da se podstaknu provladini mediji, a da se obustavi štampanje opozicionih novina. Treća kategorija opstrukcije obuhvata fizičko zastrašivanje, kada se radi u uslovima u kojima policija može da ubije bilo kojeg građanina i da prođe nekažnjeno.

To je u stvari značilo da vi rizikujete vlastitu bezbednost obavljanjem svog posla.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste onda vi uspeli da opstanete i da objavljujete svoje novine na način na koji ste to radili?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Za to je bilo potrebno mnogo hrabrosti, ne samo moje lične hrabrosti nego i svih koji rade sa mnom. Po prvi put smo imali slobodne medije i mnogi među nama su morali da podnesu mnoge žrtve da bismo održali te medije slobodnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I poslednje od pitanja. Vi ste u jednom od odgovora rekli da ste se krili tokom bombardovanja kada ste se vratili na Kosovo. Zašto i koliko dugo ste se krili?

SVEDOK SUROI – ODGOVOR: Kao jedan od potpisnika sporazuma u Rambujeu i kao jedan od potpisnika Pariskog sporazuma, nakon pogubljenja mog prijatelja Bajrama Keljendija (Bajram Kelmendi) i njegova dva sina, nakon intervencije policijskih snaga u našim novinama i ubistva stražara Redžepa Ramadanija (Rexhep Ramadani), ja sam smatrao da postoji stanje apsolutnog odsustva bezbednosti za mene lično i da je bilo kakvo uzdržavanje srpskih snaga okončano i da će poznate ličnosti biti pogubljene. Od tog dana u martu 1999. godine pa sve do 13. juna 1999. godine, krio sam se po različitim kućama u Prištini.

TUŽILAC NAJS: Ovim je završeno moje dodatno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Gospodine Suroi, vi ste rekli da ste vi vlastitim očima videli kako ljudi iz Prištine beže, kako napuštaju svoja sela ili napuštaju ovaj grad i kako srpske snage bombarduju ova sela. Da li je to tačno?

SVEDOK SUROI: Da, ja sam to svakodnevno viđao. Viđao sam izbeglice kako stižu u Prištinu svakog dana tokom 1998. godine i u stvari video sam izbeglice koje su izbacivane iz Prištine tokom bombardovanja. Video sam artiljeriju na planini Čičavica oko Vučitrna

(Vushtrri) kako bombarduju sela i seljane, civile dok su pokušavali da pobjegnu. Ja sam bio u oklopnom transporteru sa ambasadorom Hilom i mi smo išli prema selu u kojem su se navodno nalazili pripadnici OVK da bismo razgovarali sa njima, da bismo ih uključili u pregovarački proces.

SUDIJA MEJ: Kada je to bilo?

SVEDOK SUROI: To je bilo tokom 1998. godine, u leto 1998. i to je moralo biti neko vreme u junu ili julu.

SUDIJA MEJ: Da li ste videli šta se desilo sa seljanima koji su pokušali da pobjegnu?

SVEDOK SUROI: Većina je pokušala da pobjegne čim su pale prve granate i u selu koje se zove Makrmalj (Maker Mal) mislim, mogao sam da vidim kako se diže dim. Bila je duga kolona kamiona i traktora i civila koji su bežali iz tog područja.

SUDIJA MEJ: Hvala vam što ste došli da svedočite. Sada se možete povući.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ...

SUDIJA MEJ: Slobodni ste da idete.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najš, moramo se pozabaviti još nekim administrativnim pitanjima. Predlažemo da danas uz pristanak prevodioca radimo malo duže od uobičajenih sat i po, do 10.40 h. Zatim ćemo imati pauzu od pola sata i zasedati nakon toga do 12.45 h. Prema tome, imamo otprilike pola sata na raspolaganju. Administrativna pitanja koja sam spomenuo tiču se 92bis svedoka. Izneseni su važni predlozi o tome, pa bismo trebali razjasniti odluke koje smo o tome doneli ranije. Prvo, kada je reč o uvodnim pitanjima koja će moći postavljati Tužilaštvo, dozvolićemo pitanja koja se tiču starosti svedoka, zanimanja svedoka, boravišta, porodice i

drugih biografskih podataka. Dozvolićemo Tužilaštvu da dà kratki sažetak sadržaja izjave koju je dao svedok i to u kratkim crtama. Dakle, govorim ovde o jednom vrlo kratkom sažetku. Svrha toga je da bude isto tako, moramo jasno imati na umu da taj sažetak koji će dati Tužilaštvo neće ući u dokazni materijal i o njemu se neće moći unakrsno ispitivati. Radi se samo o tome da se da sažetak iskaza svedoka, kako bi se iskaz svedoka objasnio javnosti pre nego što on bude unakrsno ispitan. Sledeća stvar, nismo bili razmotrili fascikle i izjavu Nila Rajta (Neill Wright) i saslušaćemo argumente o tome u ponedeljak. Zatim, treba da donesemo odluku i o fasciklu "Bela Crkva" (Bellacerke). Zamoliću sudiju Robinsona da kaže našu odluku.

SUDIJA ROBINSON: Dokumenti u fascikli odnose se na lokalitet ubistava u Beloj Crkvi. To su tačke optužnice tri i četiri, gde se optuženi tereti za ubistvo kao zločin protiv čovečnosti i ubistvo, kao i na kršenje zakona protiv čovečnosti i ubistvo kao kršenje zakona i običaja rata. Tvrdi se da su otprilike 25. maja snage SRJ i Srbije opkolile i napale selo Bela Crkva i u tri odvojena incidenta tvrdi se da je ubijen izvestan broj osoba. U prvom incidentu 12 osoba, među njima desetoro žena i dece. U drugom incidentu 65 kosovskih Albanaca i u trećem incidentu, šestorica muškaraca. Tužilaštvo je Veću podnelo fasciklu koja sadrži deset dokumenata koji se odnose na ovaj dokument. Sledi odluka u vezi sa nekima od tri dokumenta. Prvo, izjava istražitelja Tužilaštva Džona Zdrilića (John Zdrilic). Nakon toga, sledeći odluku ovog veća o fascikli koja se tiče Tulice u *Predmetu Kordić*, kao i odluku ovog veća o Kevinu Kertisu (Kevin Curtis) u ovom predmetu, odlučujemo da ovaj iskaz ne može biti uvršćen u dokazni materijal. Taj iskaz nije napravljen u vreme kada su se odigrali događaji i istražitelj prenosi svoje procene događaja donesene nakon događaja. Drugo, fotografije sa lica mesta. Na osnovu odluke o Tulici, ove se fotografije prihvataju. To su fotografije mesta zločina, leševa i lokaliteta. Međutim, postoji potreba da se tome doda neka vrsta objašnjenja ili kratki opis. Treba, naime, objasniti na koji način su leševi povezani sa incidentom. Tužilaštvo, dakle, mora Veću poslati takav dopis. Kada

je reč o materijalima iz pravila 70, oni do sada nisu dati. Kada ti materijali budu predati, donećemo odluku. Četvrto, rendgenske fotografije Isufa Zunićija (Isuf Zuniqi). To su fotografije ozleda koje je pretrpeo Isuf Zunići. Na osnovu odluke o Tulici, ove se fotografije prihvataju. Isto tako, prihvataju se i fotografije žrtve pre sukoba, to je peti dokument. Šesti dokumenat su fotografije ozleda Isufa Zunićija. Sedmi predmet iz dosijea, odnosno fascikle "Bela Crkva" je video-traka na kojoj se vidi mesto zločina i sahrana. Video-traku snimio je jedan istražitelj Tužilaštva u martu 2000. godine. Prvi deo video-trake sadrži snimke sela i okoline, uz propratni komentar istražitelja o tome gde su bili locirani tenkovi Vojske Jugoslavije. Zatim su tu lokacije nekih snajperskih incidenata, smer u kojem su izbeglice pobile i druge informacije slične vrste. Veće prihvata onaj deo video-trake uz naraciju koji se odnosi na topografiju područja, znači snimke sela i okoline. Međutim, na osnovu odluke o dosijeu Tulica, Veće ne prihvata onaj deo naracije istražitelja koji se odnosi na incidente koji su predmet optužnice. On o tome ne govori u vreme u kojem su se događaji odigrali. Umesto toga, on pokušava da napravi rekonstrukciju događaja za koje se tereti u optužnici. Drugi deo video-trake sadrži snimke i fotografije ubijenih, kao i snimke memorijalne ceremonije na prvu godišnjicu masakra u selu. I ovo se, na osnovu odluke iz dosijea Tulica, prihvata. Osmi dokumenat u dosijeu je izveštaj britanskog forenzičkog tima. Taj izveštaj ima sedam delova. Na osnovu odluke o Tulici, svi se ovi delovi prihvataju. Veće, međutim, primećuje da bi prezentacija bila bolja i razumljivija kada bi se uspostavio sistem prema kome bi se pokojnici navedeni u dodatku identifikovali i povezali sa licima za koja se u optužnici tvrdi da su izgubila život. Prema tome, od Tužilaštva tražimo da dostavi takav dokumenat. Deveti dokument je vojna karta sela i mesta zločina. To se, takođe, prihvata. Konačno, rukom nacrtana karta mesta zločina takođe se prihvata i takođe na osnovu smernica iz odluke o Tulici. Hvala.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo ispoštovati sve ono što tražite. Mi ćemo, takođe, još razmotriti možda uz vaše smernice pitanje da li će sastavljanje ovakvih fascikla, ovakvih dosijea biti u skladu sa pravo-

sudnim ekonomisanjem. Kao što verovatno znate, možda ćemo raditi lokaciju po lokaciju, no u svakom slučaju još ću o tome razmisliti i, ako mi dozvolite, kasnije ću vam o tome nešto reći. Pre nego što gospodin Rajnefeld (Ryneveld) pozove sledećeg svedoka, odluka koju ste danas doneli o obimu glavnog ispitivanja unutar onih pet minuta je malo drugačija od onoga o čemu smo juče govorili, tako da će možda trebati ponešto o tome objasniti i svedocima. Ukoliko se ograničimo samo na biografske stvari, možda nam neće trebati svih pet minuta. Međutim, možda će nam trebati minut ili dva da to objasnimo svedocima koje ćemo pozvati, jer mi smo te svedoke bili pripremili na osnovu jučerašnjeg dogovora da će oni sami dati sažetak, a ne Tužilaštvo. I pre nego što sasvim zaključimo ovog poslednjeg svedoka, još jedna stvar. Sećate se da je optuženi unakrsno ispitivao u vezi sa iskazima jednog zaštićenog svedoka. Karakteristika koju je optuženi dao u ovoj izjavi nije ono što mi prihvatamo. Mi smatramo suprotno. Međutim, mislim da će to taj svedok moći da kaže kada dođe na sud. I, konačno, još nešto o unakrsnom ispitivanju amikusa. Ja ću se time pozabaviti u pismenom podnesku, neću trošiti vreme zato jer je vreme ovde veoma dragoceno. Međutim, želeo bih reći samo jednu stvar. Naši proračuni o sudskom vremenu su takvi da mi mislimo da su do sada amikusi potrošili otprilike 5% sudskog vremena na svoje ispitivanje, a mi smo potrošili 40 do 45%, a optuženi 50%. To bi značilo da u godini dana koja nam je još ostala na raspolaganju za ovo suđenje, za izvođenje dokaza Tužilaštva, da bi trebalo eliminisati nekih deset svedoka Tužilaštva ukoliko amikusi nastave ispitivati o stvarima na taj način. Ja mislim da bi unakrsno ispitivanje od strane amikusa trebalo na taj način ići u širinu samo ukoliko postoje specijalne okolnosti. Zbog raznih razloga, ja neću biti ovde između sledećeg ponedeljka i onog ponedeljka iza, već verovatno u sredu, ako ne zasedamo u ponedeljak i utorak.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, nisam baš uspeo da pratim vašu logiku. Mi ćemo dobiti vaš pismeni podnesak, zar ne?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA ROBINSON: Po mom mišljenju, amikusi imaju veoma važnu ulogu i ta će uloga postati još važnija kako se ovo suđenje bude razvijalo i kad budemo raspravljali o pravnim pitanjima, pogotovo o pitanjima iz sfere međunarodnog prava. Činjenica da je Veće tada omogućilo optuženom da komunicira sa dva saradnika, po mom mišljenju ni na koji način ne utiče na ulogu amikusa. Ja lično to ne bih prihvatio kao legitimnu osnovu za umanjene njihovog učešća u ovom predmetu.

TUŽILAC NAJS: Ja sam siguran da ćete vi sigurno razmotriti naše argumente, ja nisam želeo da kažem ništa o argumentima, o pravnim pitanjima. Mi u ovom krivičnom gonjenju imamo jedan ogroman zadatak da sav naš materijal prezentiramo u okviru jedne godine koja nam je na raspolaganju. Zato se moramo veoma kritički postaviti prema unakrsnom ispitivanju i moram reći da ću biti kritičan prema vrednosti unakrsnog ispitivanja kakvo je do sada bilo vođeno. Ja više ne mogu sebi priuštiti da budem velikodušan sa vremenom, budući da je ono veoma ograničeno. U onoj meri u kojoj je to u mojoj moći, ja se moram pobrinuti da to vreme bude na raspolaganju nama. Prema mojim proračunima, mi ćemo, ukoliko amikusi i dalje budu unakrsno ispitivali, izgubiti deset svedoka, tako je prema mojim proračunima. U svakom slučaju, ja ću to staviti na papir pa ćemo se time pozabaviti kada se vratim. Sledeći svedok je svedok kojeg sada moramo početi da ispitujemo, jer on mora da se vrati na svoj ispit za doktorat sledeće nedelje. To je svedok gospodina Rajnefelda. Ja ne znam da li je on sada uspeo da pripremi svedoka.

SUDIJA MEJ: Ja sam siguran da je uspeo da pripremi svedoka. Izvolite, gospodine Rajnefeld. Samo trenutak, da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Malopre smo čuli da oni ne prihvataju konstatacije koje sam izneo iz pismene izjave zaštićenog svedoka i samo želim da konstatujem da je to zaštićeni svedok Tužilaštva, da su sve konstatacije koje sam izneo u pitanjima prethodnom

svedoku direktni citati iz pismene izjave zaštićenog svedoka Tužilaštva, pa ne znam da li treba da shvatimo da Tužilaštvo ne prihvata svoje sopstvene svedoke u onome u čemu ih je izvelo da svedoče pred vama ovde, i pred javnošću. I ne razumem da li Tužilaštvo uopšte može da ne prihvata konstatacije koje je samo prezentiralo za svoje svedoke.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, to ćemo sigurno razjasniti kad za to dođe vreme. Mi ćemo saslušati tog svedoka, a sada molim da idemo na sledećeg svedoka, budući da on treba da ide.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li je meni jasno u vezi sa ovim svedocima koji ne svedoče, a treba da budu ispitani, odnosno koji daju pismene izjave za koje se ne zna ko im ih je napisao, verovatno strana preko puta, jer koliko sam ja razumeo to vaše pravilo 92bis, pismene izjave, dakle svedočenja koja nisu usmena, koja nemaju glavno ispitivanje po vašim pravilima ne može se prihvatiti na okolnosti dela za koje terete optuženog ni na okolnosti ponašanja za koje terete optuženog. Je li to tačno, ili ja ne razumem vašu proceduru?

SUDIJA MEJ: Vi možete pročitati to pravilo. Izjave koje se ne odnose na dela ili ponašanja optuženog se uvrstavaju kao izjave koje se odnose na optužnicu. Mi smo vama dali pravo da vi unakrsno ispitujete o tome. Vi ćete prvo čuti kratak sažetak izjave koju će dati zastupnik Tužilaštva, ali to je samo sažetak i nakon toga možete unakrsno ispitivati. Dakle, idemo sada na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dakle ispitivanje samo na osnovu pismene izjave koju je neko napisao. Ili na osnovu onoga što će tužilac da ovde ispriča?

SUDIJA MEJ: Da, to je naša procedura.

TUŽILAC RAJNEFELD: Hvala. Pozivamo Džafera Bećiraja (Xhafer Beqiraj). Dok čekamo da svedok dođe, želim postaviti jedno pita-

nje, da mi nešto razjasnite. Čuo sam, naime, vašu usmenu odluku. Da li je vaša namera da mi damo sažetak dok je svedok već ovde, ili pre nego što on dođe?

SUDIJA MEJ: Dok je svedok ovde.

TUŽILAC RAJNEFELD: Mislim da će to morati biti usmeni sažetak, ja ništa nisam pripremio.

SUDIJA MEJ: Neka svedok pročita svečanu izjavu.

SVEDOK BEĆIRAJ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite. Izvolite, gospodine Rajnefeld.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RAJNEFELD

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Hvala. Gospodine Bećiraj, 14. aprila 1999. i zatim ponovo 6. oktobra 2001. godine sa vama su razgovarali istražitelji Tužilaštva, da li je to tačno? Imamo li prevod?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Prevod molim.

SUDIJA MEJ: Probajte ponovo.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Hvala. Gospodine Bećiraj, da li me čujete?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Da li je tačno da ste 14. aprila 1999. i 6. oktobra 2001. godine razgovarali sa pripadnicima Tužilaštva?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ja ne dobijam prevod na albanski.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Dobro, idemo ponovo, sad me znači možete čuti i to se prevodi.

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Nakon toga, 29. januara 2002, dakle ove godine, da li ste u Prizrenu, pred našim predsedavajućim službenikom dobili kopiju vaše izjave na albanskom jeziku?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Jeste li pročitali tu izjavu i da li ste pred predsedavajućim službenikom potvrdili da je sadržaj te izjave tačan, po vašem najboljem znanju i sećanju?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD: Časni Sude, mislim da bi sada trebalo uvrstiti i izjavu.

SUDIJA MEJ: U redu, to možete formalno napraviti, ali mi svi ovde imamo kopije te izjave.

TUŽILAC RAJNEFELD: Molim sudskog poslužitelja da kopiju da svedoku.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva 103.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Možete li nam reći da li ste oženjeni?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Koliko dece imate?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Imam dvoje dece.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: U kom ste gradu živeli pre rata?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: U Prizrenu.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Šta ste bili po zanimanju?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Bio sam učitelj, još uvek sam učitelj.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Jeste li vi bili učitelj u osnovnoj školi?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RAJNEFELD: Časni Sude, sada bih želeo izneti kratki sažetak izjave ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Gospodine, ukoliko se ne slažete sa bilo čim što ću ja reći Sudu, molim vas da nam to date do znanja. Prema mojih shvatanjima, gospodine, vi ste u izjavi za koju ste potvrdili da je ispravna i tačna izrekli okolnosti iz 1998. i sve do marta 1999. godine. Zatim u izjavi govorite o incidentu koji se odigrao prve noći NATO bombardovanja, 24. marta 1999. kada je bombardovana kasarna odmah izvan grada, da li je to tačno?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, sasvim tačno.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Zatim ste opisali dolazak izbeglica koje su dolazile već nekoliko meseci pre početka bombardovanja. Među njima bile su izbeglice iz opštine Oteruša (Oterushe), čije je selo razoreno u avgustu 1998. godine. Zatim opisujete kako je veliki broj izbeglica došao u grad Prizren, da li je to tačno?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA MEJ: Ja mislim da nije potrebno da svedok komentariše, dovoljno je samo da vi to sažete.

TUŽILAC RAJNEFELD: U izjavi se zatim opisuje kako je lokalna policija, po prestanku NATO bombardovanja, počela stvarati paniku pucajući u vazduh, zatim opisuje incidente 25. i 26. marta i opisuje dolazak drugih izbeglica i mladića, i svi su oni tražili utočište. U

izjavi se zatim govori o 27. martu kada je srpska policija postala agresivnija. Kao posledica toga svedok i njegova porodica odlučili su da odu u centar grada. Svedok zatim opisuje incident u kojem je pucano iz mitraljeza cele noći. Zatim opisuje incident od 28. marta kada je otišao u predgrađe Prizrena, gde je video jednu dugačku kolonu ljudi koji hodaju prema jugu, u smeru Đakovice (Djakove). Među njima su bili starci i bolesni. On u izjavi kaže da je video desetine hiljada izbeglica. On je isto tako primetio da su te ljude pratile mešane snage policije, paravojske, uključujući vojnike regularne Vojske Jugoslavije. Zatim opisuje kako je napustio Prizren kada je policija pucala iz automatskog oružja, pokušavajući da uplaši stanovnike. I zatim kaže da je u 5.00 sati ujutro policija u regularnim uniformama zakucala na njegova vrata. U to vreme je u njegovoj kući bilo otprilike 50 ljudi i rečeno im je da imaju pet minuta da napuste kuću, inače će biti ubijeni. On opisuje kako se to dogodilo. Oni su napustili kuću i dvorište i policija im je zatim rekla kuda moraju ići. Pre nego što su napustili svoj kvart, rečeno im je da postoji jedna određena ruta i svako ko pokuša da siđe sa traktora biće ubijen. On ukazuje da se radilo o dobro isplaniranoj akciji i zatim opisuje uniforme koje su označavale i pripadnike specijalnih jedinica i policije. Opisuje uvrede kojima su bili izloženi i kaže da im je rečeno da idu u Albaniju. On zatim u izjavi kaže da im je rečeno da idu preko pruge, prema zgradi "Printeksa" i da hodaju prema Albaniji. On takođe kaže da su postojali zgusnuti redovi policajaca i paravojnih formacija, opreme i svih vrsta vozila, te su ih oni sprečili da idu bilo kojom drugom ulicom osim onom koju su označili i sproveli su ih tim putem ka izlazu iz grada. Opisuje dugačak konvoj, opisuje kako su se bojali za svoje živote i nisu znali šta će im se dogoditi. Zatim opisuje više incidenata koje je primetio na putu za Žur (Zuhr) i ono što je radila specijalna policija, to jest kako su ih stalno vređali. Po dolasku na granicu rečeno im je da predaju sve pasoše i lične dokumente. I on još zatim u izjavi kaže da je na putu primetio incident u kojem su tri zgodne devojke izvedene iz konvoja, od strane policije, policija ih je odvela u jednu kuću i u obližnje grmlje. Zatim takođe opisuje kako pretpostavlja da je došao u Morinu (Morine), na albanskoj strani

granice 29. marta. Vratio se u Prizren sam, 18. juna 1999. godine. Ovo je vrlo kratak sažetak najvažnijih delova njegove izjave. Naravno, izjava sadrži još mnoge druge detalje. Ovo je bio moj sažetak, pretpostavljam da ne želite da postavim još neka dodatna pitanja u vezi s biografskim podacima.

SUDIJA MEJ: Ne.

TUŽILAC RAJNEFELD: Hvala.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li ja postavljam pitanje svedoku ili tužiocu?

SUDIJA MEJ: Nemojte ispitivati tužioca, to valjda znate. Ako imate pitanje za svedoka, postavite ih svedoku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kako da ne, nego pitao sam zato što je on govorio u ime svedoka.

SUDIJA MEJ: Već smo vam to objasnili. On je samo izneo sažetak izjave, on nije svedočio.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovo je sada praksa koju verovatno ne poznaju legalni sudovi. Vi ste radili kao nastavnik albanskog jezika u školi u Prizrenu?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prizren je inače grad u kome žive u velikom broju i Srbi, Albanci i Turci, uglavnom te tri nacionalne zajednice, predominantno i jedan broj Roma, je li to tako?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, tako je, ali većina su Albanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ukupna većina u Prizrenu? Vi ste nastavnik, znači intelektualac. Poznajete stanje u svojoj opštini, koliki je procenat u Prizrenu bio Srba, a koji procenat Turaka?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li to bilo otprilike polovina Albanaca, polovina Srba i Turaka ili je bilo nešto manje od polovine Albanaca?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Više od pola, otprilike 70% su bili Albanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali su te tri nacionalne zajednice tamo bile dominantne, Srbi, Albanci, Turci i Romi, je li tako?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili u školi koja je radila na albanskom jeziku, vi ste svoje učenike učili na albanskom jeziku?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate za turske škole gde su turski nastavnici učili decu na turskom jeziku?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, ima ih, ali bez obzira na to svi su radili zajedno tamo gde je bila turska zajednica, bilo je Srba, Turaka i Albanaca koji su radili u istoj školi. Ali nakon 1992. godine došlo je do izvesne klasifikacije prema nacionalnosti, tako da su Albanci radili posle podne, a nakon 14.10 h do 19.30 h, dok su Srbi i Turci radili zajedno ujutro, do 13.00 časova. Dakle, svi smo radili u istoj školi. Ne bih rekao da su to bile odvojene škole na turskom jeziku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja upravo to i želim da vas pitam, škole dakle nisu bile odvojene, bila je odvojena nastava zbog razlike u jeziku, je li to tako ili ne?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, nije tako. To je bila neka vrsta diskriminacije za albansku školu, za albansku nastavu. Nama je bilo uskraćeno pravo na škole nakon 1992. godine i uskraćeno nam je bilo pravo da koristimo sve obrazovne izvore. Mi smo bačeni iz kancelarija. Nismo mogli da uđemo u kancelariju sekretara, nismo mogli da koristimo školsku biblioteku, iako je većina knjiga bila na albanskom. Ta podela nije bila zbog jezika već je to bilo pitanje diskriminacije. To je ono što ja mislim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je meni jasno kako kvalifikujete, ali da li su albanska deca mogla da idu u srpska odeljenja i da uče na primer školu na srpskom, ako su to želeli njihovi roditelji ili ako su to ta deca želela?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da li biste ponovili pitanje, molim vas? Nisam ga shvatio. Ne, nije bilo takvih slučajeva, nisam čuo za takve slučajeve u kojima bi albanski učenici pogađali nastavu sa Srbima. Od 1992. godine došlo je do podele, nama je uskraćeno to pravo, i samo u osnovnim školama su imali to ograničeno pravo na školovanje, a u srednjim školama i na nivou univerziteta ove institucije su bile potpuno zatvorene za Albance.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto ste vi nastavnik i o tome govorite, da li vi znate koliko je đaka u Prizrenu učilo na albanskom jeziku, u Prizrenskom okrugu?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ja sam govorio o Prizrenu, ali nikada nisam radio u školskoj administraciji tako da nisam kompetentan za to područje. Ono što ja znam je moja škola. Na albanskom jeziku 1998. godine, dakle, do 12. marta kada smo obustavili nastavu zbog opasnosti, u školi "Emin Duraku" bilo je 1.270 učenika, a u prepodnevnoj smeni kada su nastavu pohađali Srbi i Turci zajedno, tu je bilo 472 odnosno 478, 479 učenika. To se sve nalazi u dokumentaciji škole u kojoj sam ja radio i to se može proveriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vaša se škola zvala po albanskom narodnom heroju Emiru Duraku. Prema onome što

ste upravo rekli, škola je imala albanski naziv. Srbi, Turci su učili u njoj. Kažete blizu 470 otprilike, je li tako? Prema tome, da li biste mogli da mi objasnite zašto u svojoj izjavi kažete da su vas grdili? Direktor škole je bio Albanac, je li tako?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Prvo, želim da odgovorim na vaše prvo pitanje, čini mi se da su ovde dva pitanja. Mi smo školu zvali "Emin Duraku", a Srbi nakon 1992. godine su skinuli to ime škole i školu su zvali "Obradović", to je postalo novo ime škole za Srbe, i stavljena je ta tabla sa tim imenom za školu i to je bila diskriminacija. Za direktora škole, glavnog nastavnika, mi smo imali Albanca kao glavnog nastavnika, ali i nastavnici i sekretar, svi smo mi radili zajedno sa nastavnicima u istoj prostoriji. Međutim, postojao je srpski direktor i sekretar i svako od njih je imao na raspolaganju kancelarije kao i biblioteku. Mi nismo mogli da koristimo ove prostorije. Dakle, sve je bilo u rukama i na raspolaganju direktora Srbina.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo napraviti pauzu. Gospodine Bećiraj, vi ste i dalje u toku vašeg svedočenja. Napravićemo pauzu od pola sata i molim vas da se ovde vratite, a imajte na umu da tokom pauze ne razgovarate ni sa kim, uključujući i predstavnike Tužilaštva. Dakle, pauza na pola sata. Ustanite, molim.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, konstatovali smo da je oko 1.200 đaka na albanskom jeziku išlo u vašu školu.

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I negde 470 srpskih i turskih đaka. Da li vam je poznat podatak da je upravo u vašem, znači prizrenskom okrugu bilo ukupno 37.974 đaka koji su pohađali nastavu na albanskom jeziku? U vašoj školi bilo je samo 1.200 uče-

nika, ali u celom vašem okrugu je bilo 37.974 učenika. Da li vam je poznat taj podatak?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Mislím da bi mi draže bilo kada bi pitanja bila kraća. Koliko ja mogu da primetim, postavljeno mi je previše pitanja u isto vreme.

SUDIJA MEJ: Da li je vama poznato da je u vašem okrugu bilo 37.000 učenika koji su pohađali nastavu na albanskom? Ako to ne znate, recite da ne znate.

SVEDOK BEĆIRAJ: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Podaci govore da ih je bilo 37.974. Na srpskom jeziku nastavu je pohaćalo 9.690 učenika.

SUDIJA MEJ: Svedok ne zna, prema tome nema svrhe da nastavljamo sa ovim pitanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, svedok zna da je u njegovoj školi bilo 1.200 đaka koji su pohađali nastavu na albanskom jeziku, što je vrlo bitno, jer su mnogi tvrdili da deca na albanskom jeziku nisu mogla da se školuju.

SUDIJA MEJ: To je komentar. Brže ćemo napredovati ako biste se uzdržali od komentara. Da, gospodine Bećiraj, izvolite.

SVEDOK BEĆIRAJ: Hteo sam da dodam da optuženi pokušava da se opravda, a ja sam i dalje sasvim uveren da je nakon 1980. godine došlo do potpune diskriminacije. 1991. godine ja sam upisivao đake u srednju školu u Prizrenu. Bilo je to 1. oktobra kada smo prvi put pokušali da osnujemo Pedagošku akademiju u Prizrenu. Međutim, srpske snage nam to nisu dozvolile, iako smo mi protestovali. Oni su nas izbacili. 1992. godine ista stvar se dogodila i sa srednjim školama i sa osnovnim školama. Srednje škole su potpuno zatvorene, dok su osnovne škole radile pod veoma teškim uslovima. To je sve što znam i sve je to istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa istina je da je u vašoj školi 1.200 đaka pohađalo nastavu na albanskom jeziku, što ste sami potvrdili. I drugo, da li su i srednje škole radile takođe na albanskom jeziku, na turskom jeziku i na srpskom jeziku? Da li je to takođe tačno ili nije?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Nije tačno, jer albanske škole, kao što sam već ranije rekao, često su radile u privatnim prostorijama. Ja sam i kao student pohađao škole u privatnim kućama, a isto tako sam nastavio da radim i kao nastavnik pod represijom, u potpunom odsustvu elementarnih prava koja smo trebali da imamo. Mi nismo imali pravo da koristimo ceo taj objekat sedam sati. Srbi i Turci su koristili taj objekat sve vreme, a mi smo ga mogli koristiti samo pet i po sati. Zar to nije diskriminacija? Zar to nije uskraćivanje ljudskih prava prema međunarodnim konvencijama po kojima bi svi učenici trebalo da uživaju ista prava?

SUDIJA MEJ: Gospodine Bećiraj, jasno je ovo što ste rekli. Gospodine Miloševiću, potrošili smo četvrtinu vašeg vremena za ova obrazovna pitanja, ne znam koliko će vam to pomoći, pošto se još nismo dodirnuli događaja iz 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne razumem zašto vi meni ograničavate pravo da ispitujem svedoka?

SUDIJA MEJ: Mi smo to ograničili iz razloga koji smo naveli i savetujemo vam da pređete na relevantna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A da li mislite da je činjenica da su oni pohađali školu, ovih 1.200 učenika, ovo je posebno pomenuto u njegovoj izjavi, da li vi mislite da je ovo nevažna činjenica, u pogledu činjenice da on u svojoj izjavi kaže kako Albanci nisu mogli da pohađaju školu i ostvare obrazovanje na njihovom sopstvenom jeziku?

SUDIJA MEJ: Potrošili ste četvrt sata svog vremena, što predstavlja četvrtinu vašeg vremena na ovo određeno pitanje. Postoje i druga pitanja koja biste možda želeli da postavite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da su u Prizrenu živeli Albanci, Srbi i Turci, da li se može konstatovati da su ti odnosi među njima bili normalni i da se život u Prizrenu odvijao u uslovi- ma međusobne tolerancije i bez nekih incidenata?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Do 1990. godine bilo je normal- ne koegzistencije. Ali posle toga nije bilo normalne koegzistencije, kako vi to tvrdite. Bilo je mnogo incidenata, ali ja nisam kompeten- tan da o tome govorim pred uvažanim sudijama. Ima drugih koji mogu o tome da svedoče, ljudi koji su eksperti po kosovskom pita- nju, a sve što ja mogu da kažem izjavio sam u svojoj izjavi i tokom mog svedočenja, da sam ja bio raseljen primenom nasilja i da sam bio izložen diskriminaciji u području obrazovanja, i to je sve istina. To je ono što sam ja rekao u svojoj izjavi i ja stojim kod toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja vas molim da odgo- varate na moja pitanja, pošto kao što vidite vi ovde ne dajete pono- vo izjavu koju ste dali. Rekli ste da su kod vas u kući bili, pomenuli ste osam izbeglica iz sela Opteruša (Opterushe). Da li su vama ti vaši rođaci ili prijatelji iz sela Opteruša nešto rekli o tome kako su u tom njihovom selu Opteruša, iz koga su kod vas došli, izvršeni zločini nad Srbima, da li su vam pomenuli otmicu Vesne Božanić, Mladena Božanića, Nemanje Božanića, Nebojše Božanića, Novice i Tihomira...

SUDIJA MEJ: Nema potrebe da čitate naglas taj spisak.

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Pre svega, dozvolite da kažem, da porodica koja je došla iz Opterushe meni nije odranije bila pozna- ta. Oni su pokucali na moja vrata i tražili sklonište. Ja sam uradio ono što sam mogao da uradim u tim okolnostima. Ja sam im ponu- dio mogućnost da tu ostanu. U razgovorima sa njima, oni su mi ispričali da su pobjegli pred borbama u Grahovcu, da su pobjegli

do nekih drugih sela koja su bila malo udaljenija, i da su se posle izvesnog vremena, posle nekoliko dana vratili u svoje selo i videli da su im kuće spaljene. Nakon toga su krenuli u pravcu Prizrena. A ovo što ste vi rekli o Srbima koji su ubijeni, ja nemam informacije o tome, treba da pitate ljude koji dolaze iz toga područja, meni to nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vas ovo pitao jer su ti ljudi upravo bili iz tog područja i vi ste svakako razgovarali, dakle mogli ste samo da odgovorite ne, ako ne znate. Dakle, ništa vam nisu govorili o ovim otmicama Srba?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, ništa mi nisu rekli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste bombardovanje NATO-a, već na početku svoje izjave, da li znate šta je bombardovano?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, to dobro znam. Položaji koje je držala srpska vojska bili su bombardovani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi tvrdite da sam Prizren nije bombardovan, osim kasarne?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, 24. marta 1999. godine, u 8.00 sati, počeo je prvi napad na Prizren, i NATO bombe su pogodile vojnu kasarnu srpske vojske. Narednih dana pogođen je predajnik jer se smatralo da je to centar komunikacije sa radarima. To je ono što sam čuo, a nije mi poznato nikakvo drugo bombardovanje. Verovatno nakon što smo mi bili prisiljeni da odemo, moguće je da su još neka mesta bombardovana, ali ja ništa ne znam o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ni naknadno ništa niste saznali o bombardovanju Prizrena, ništa vam nije poznato o tome?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste se uplašili kad je počelo bombardovanje?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Od onoga što sam čuo od drugih ljudi, i članova moje porodice, NATO bombardovanje je bila nada. Mi se nismo bojali NATO bombardovanja, bili smo sigurni da NATO neće napasti civile. Ono čega smo se mi bojali bile su srpske paravojne snage i policija, jer smo čuli šta se desilo drugim selima i gradovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi tvrdite da u toku bombardovanja NATO-a nije bilo civilnih žrtava?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Moguće je da je bilo slučajeva u kojima su poginuli civili, ali ja sam siguran da je to bilo slučajno. Čuo sam, mada nisam lično video da su se srpske snage, kako sam čuo, izmešale sa civilnim stanovništvom i u tim prilikama moguće je da su civili takođe pretrpeli žrtve.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vam poznata bombardovanja albanskih civila?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, moguće je. Međutim, narod Kosova to nije smatrao gađanjem albanskog naroda, ciljanjem albanskog naroda, nego su to bili slučajni događaji i to je moglo da se desi onda kada su se srpske snage, srpska policija i vojska izmešali sa civilnim stanovništvom, i onda je civilno stanovništvo moglo da pretrpi žrtve. Ali ja nemam informaciju o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nemate informaciju. Naredne večeri rekli ste da je u vašu kuću došlo 12 mladića. Ko su bili ti mladići?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Drugih 12 živelo je u istoj četvrti, oni su se uplašili i došli su da sa nama provedu noć zato jer su se bojali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to su bili samo mladići, nisu bili ni žene, ni deca, ni starci, ni porodice, nego samo 12 mladića. Da li su to možda bili pripadnici UČK?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, nikako. Ti mladići ostali su tamo kako bi zaštitili svoje porodice. Porodice su zbog straha pobile i vi verovatno veoma dobro znate da u Prizrenu nije bilo nikakvih snaga OVK. Mi smo bili opkoljeni sa svih strana. Sasvim je apsurdno misliti da je OVK bila tamo. Tamo je možda bilo civila, ali ja ne znam za bilo kakav incident u Prizrenu u kojem su učestvovali OVK i srpske snage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da su mladići kod vas da bi zaštitili svoje porodice, porodice nisu bile sa njima, oni su bili bez svojih porodica u skloništu kod vas?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, ne da bi zaštitili porodice, oni su ostali u Prizrenu kako bi zaštitili svoje domove. Njihove porodice su otišle prema centru grada, misleći da će tamo biti sigurnije, to je ono što sam ja rekao u svom svedočenju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda je prevedeno pogrešno, jer ste prema prevodu rekli da bi zaštitili svoje porodice. Oni su samo prespavali, dakle, i narednog jutra otišli. Dali je to tačno?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, među njima je bilo ne samo mladića nego i staraca, starijih ljudi koji su živeli u istoj četvrti. I ja sam 100% uveren u ono što sam rekao u mom iskazu. I nije bilo nikakvog pokušaja...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste se vratili u svoju kuću? Nikakvog pokušaja? Nisam čuo?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Rekao sam da su starci i mladići došli da zajedno provedu noć zato jer su se bojali, nije bilo nikakvih drugih aktivnosti, onoga na šta vi aludirate. I kad je reč o vojnoj aktivnosti u Prizrenu, vojnoj aktivnosti OVK u Prizrenu, toga uopšte tamo nije bilo, za razliku od onoga što vi tvrdite. I vi pokušavate reći nešto suprotno od onoga što ja govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam u vezi sa onim što ste vi napisali u svojoj izjavi, jer vi ste u izjavi precizirali "došlo je 12 mladića", a sada tome dodajete da su došli i starci, i tako dalje, čega u vašoj izjavi nema. Dakle, kada govorite istinu, u ovome što ste napisali...

SUDIJA MEJ: Da li je to značajno ili ne, o tome će odlučiti Pretresno veće. Meni se čini da imate još dosta toga što bi trebalo obraditi, zato bi bolje bilo da idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da su te večeri, kad ste se opet vratili kući, da su došla dvojica komšija i da su vam rekli da odete jer će to biti bezbednije. U kom smislu "bezbednije"? Šta su vam oni rekli?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ostala su tri ili četiri domaćinstva i kad smo začuli pucnje, započela je panika u toj četvrti. Tamo je bilo dosta dece, male dece, pa smo odučili da je bolje da odemo prema centru grada. Mislili smo da ćemo tamo biti sigurniji jer srpske policijske snage su bile smeštene u zgradi "Progres".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz ovoga što kažete, upravo dok ste išli prema centru grada, u toku tog vašeg puta ka centru grada, došlo je, kako vi ovde tvrdite, do ponovnog bombardovanja. "A onda je jedna osoba otvorila vrata svog dvorišta i rekla nam da uđemo u kuću jer će to biti bezbednije." Dakle, to se desilo u toku bombardovanja po ovoj vašoj izjavi?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: To je tačno. Međutim, još uvek tu postoje neke razlike u odnosu na ono što ste vi rekli. Mi nismo krenuli prema centru, išli smo sporednim ulicama, jer smo imali rođake blizu centra. I negde oko osam sati, ako se ne varam, napadnuta je kasarna srpske vojske i u toj sporednoj ulici gde smo se mi nalazili neko je otvorio vrata pa smo se razdvojili u dve grupe i tako smo proveli noć.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali jasno je da se to desilo upravo u toku bombardovanja i da su vas pozvali da uđete

unutra da bi vam bilo bezbednije, da li je logično i da li je jasno da je to bilo zato što je bilo u toku bombardovanje ili ne?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne. U tom trenutku, nakon što je započelo bombardovanje NATO-pakta, začula se pucnjava. Ti su pucnjevi dolazili iz smera srpske kasarne. Mi ne znamo ko je pucao zato jer je to bilo na izvesnoj udaljenosti, i kada smo ušli u kuću mogli smo videti metke kako pogađaju zidove i pločice. To je bila jednospratnica i plašili smo se pucnjeva, a ne NATO bombardovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste se plašili isključivo od pucnjave sa zemlje, a bombe koje su padale iz vazduha za vas nisu predstavljale nikakvu opasnost. Da li to tvrdite?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: To je tačno. Jer NATO nije napadao civile. Mi se nismo bojali NATO-a, to pokušavam reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, to razumem, to vi tvrdite, a nije vam ni poznato da li je NATO napadao civile, je li tako?

SUDIJA MEJ: To je argumentativno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rezultat te pucnjave, iz onoga što vi kažete: "smetala vam je da spavate". Vi kažete: "Pucnjava iz mitraljeza je trajala celu noć, i nismo mogli uopšte da spavamo." To je ono što vi kažete?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda ste otišli do jednog rođaka porodice izbeglica koje su boravile kod vas, i tamo proveli naredna dva dana?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda se kaže: "Dok smo boravili tamo, ponudili smo sklonište velikom broju mladića koji su skakali sa traktora." Opet govorite isključivo o mladićima, ne ni o izbeglicama porodicama, starcima, itd., već samo o mladićima, je li to tako?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: To je tačno, jer mnoge porodice prolazile su tim putem, to je bio jedan konvoj, koji se uputio u pravcu Albanije. Oni su čuli da srpska policija na putu zaustavlja mladiće i zato su se zaustavili i ostali u toj četvrti. Bojali su se i sišli su sa traktora i ostali tamo u Prizrenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vaša porodica se ipak vratila nakon par dana kući, je l' tako, jer ste smatrali da je tamo ipak bezbednije?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Ako se ne varam, moja porodica i ja napustili smo kuću 24. marta 1999. godine. Žene sa decom smo smestili kod jedne porodice koju smo poznavali u samom gradu, a 26. smo, imajući u vidu situaciju koja je vladala u gradu, smatrali smo da će biti najbolje da se razdvojimo. Otišli smo po žene i uveče smo napustili kuću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kuću ste napustili na zahtev vlasnika kuće ili ste sami odlučili da kuću napustite? Da li je to od vas zahtevao vlasnik kuće da napustite kuću ili ste sami odlučili da je napustite?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Mi smo bili vlasnici te kuće. Govorim o 26. martu kada smo napustili moju kuću, ne o 28. martu. Tog 28. marta negde oko pola pet, pet sati, bio je to Bajram, ako se dobro sećam, neko je rekao "Danas je praznik", i negde oko pola pet, pet, srpska policija pokucala je na vrata i dala nam pet minuta da odemo u Albaniju. Svako ko ostane biće ustreljen, rekli su nam. Prema tome, imali smo i izbor, bilo da odemo u Albaniju, bilo da pustimo da nas ubiju. I zato smo otišli u Albaniju. Tamo su nas uputili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu to vama rekli policajci da će da vas ubiju ako ne odete, ako ne napustite kuću?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde u izjavi kažete da vam je to rekao vlasnik kuće, a ne policajci, da vam je to vlasnik kuće rekao da su to njemu rekli policajci?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, tačno. Nisu to rekli meni lično, rekli su to glavi domaćinstva, a mi smo svi bili u istoj poziciji. Vlasnik kuće bio je Ibrahim Čulaku (Ibrahim Culaku), on je znao srpski i on je izašao da razgovara sa policajcima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali vi to niste čuli. Vi ste čuli od vlasnika kuće da morate za pet minuta da napustite kuću jer su navodno to njemu rekli policajci. To je ono što vi tvrdite u svojoj izjavi?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ja sam bio blizu vrata, blizu ulaznih vrata, i čuo sam razgovor. Nisam čuo sadržaj razgovora. To nam je onda rekao domaćin kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi to niste napisali u svojoj izjavi.

SUDIJA MEJ: U engleskoj verziji izjave stoji da je policija došla na vrata, da je vlasnik otišao da otvori vrata i nekoliko minuta kasnije se vratio. "Policija mu je rekla da nam prenese poruku i poruka je glasila da imamo pet minuta da izađemo iz kuće ili će nas sve pobiti." To stoji u njegovoj izjavi.

SVEDOK BEĆIRAJ: Da, tako se to i dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja o tome upravo i govorim. Njih je to obavestio vlasnik kuće, a ne policajci?

SUDIJA MEJ: Mi smo čuli šta on kaže o tome. On kaže da je policija razgovarala sa vlasnikom i da mu je rekla da prenese poruku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali to je čuo od vlasnika, nije čuo od policije?

SUDIJA MEJ: Da, to je i rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Šta je ovo sa ovim detetom koje je majka stavila pod kofere, koje nije mogla da nađe, pa ste ga naknadno pronašli, kakve to ima veze sa nekim postupkom ovoga što vi nazivate srpske snage?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Nisam rekao da su to radile srpske snage. Bilo je to zbog brzine našeg odlaska. Otišli smo na brzinu, i zato je to dete završilo pod koferom i mi smo ga spasili i pošli putem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odnosno, proizilazi da je majka zaboravila gde je ostavila dete i ništa drugo.

SUDIJA MEJ: To je sasvim jasno u izjavi. Ono što se dogodilo jasno je opisano u izjavi, a osim toga još je i svedok objasnio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi dalje govorite o agresivnom ponašanju srpskih snaga. Međutim, nikoga niko nije, koliko iz vaše izjave ovde stoji, ni povredio, jedino što tvrdite je to da su vam upućivali grube reči. Da li je to tačno?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Bili smo u opasnosti i nismo znali šta će nam se dogoditi. Oni su nam pokazivali da će nam preseći vratove, oni su nas vređali. Nismo znali kuda da idemo, nismo znali šta će nam se dogoditi. Izbacili su nas iz naših vlastitih kuća, koje su bile naša vlastita imovina. Međunarodno pravo je da imate svoj dom u kojem živite. To je bilo naše pravo. Mi nismo želeli da idemo u Albaniju. Nismo to učinili svojom vlastitom slobodnom voljom. Nama je naređeno da tamo odemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko vam je naredio da tamo odete?

SUDIJA MEJ: Rečeno je da niko nije povređen toga dana od strane srpskih snaga, to ste videli, i to je vaša poenta.

SVEDOK BEĆIRAJ: To je tačno. Moja porodica je bila pošteđena, niko nije ranjen. Prešli smo granicu bez ikakvih ozleda i bez ijednog izgubljenog života. To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kada ste se posle vratili, našli ste svoju kuću neoštećenu. Da li je tako?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Da, sve je bilo u redu, sve je bilo netaknuto, ništa nije bilo oštećeno. No, niže dole, u istom kvartu, neke kuće su bile oštećene, ali mnoge kuće u našem delu komšiluka bile su neoštećene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja vas pitam za vas lično?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Mnoge kuće u našem delu bile su neoštećene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, iz činjenica koje ste vi izneli vi ste bili svedok dva bombardovanja Prizrena i istovremeno velikog napuštanja Prizrena čitavih kolona ljudi. Da li je tačno da, kad se povežu ta bombardovanja i uobičajena slika bekstva ljudi u tim okolnostima, da je bekstvo ljudi bilo povezano sa bombardovanjima i da između toga postoji uzročno-posledična veza koja je očigledna? Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Čuo sam ljude koji su pobešli iz Velike Kruše (Krushe e Madhe), Landovice (Landavica), Pirane (Pirane) i pravi razlog njihovog bežanja koji sam čuo od njih je bio teror srpskih snaga, i to je teror pred kojim smo mi bežali. To je bio plan, prethodno smišljen plan i mi smo bežali pred tim terorom u pravcu Albanije. Ja ne verujem da su ljudi bežali iz bilo kog drugog razloga. Niko to nije rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja shvatam da niko to nije rekao, nego govorim samo o činjenicama o kojima vi svedočite. Prvo bombardovanje, drugo bombardovanje, panika i bekstvo preko granice, za koje ste maločas, pre dva minuta rekli da vas niko nije fizički, na bilo kakav način maltretirao?

SUDIJA MEJ: Rekao je da su pobjegli pred terorom srpskih snaga. To je njegov iskaz.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se terorom može smatrati nešto u čemu niko nije povređen, u čemu niko nije maltretiran? Da li vi to smatrate terorom?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Teror se odvijao u drugim selima u okolini Prizrena. A nas su izbacili silom i to je oblik terora. Nama je uskraćeno pravo da živimo u našim vlastitim kućama, kao što sam već rekao. Nas su odveli silom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako su vas to izbacili silom? Da li vas je neko fizički izbacio iz kuća ili se sve svodilo na to šta vam je preneo vlasnik kuće?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: To su bile pretnje. To su bile pretnje. Cela Ulčinska ulica bila je prepuna lokalnog stanovništva, svi su oni bili prisiljeni da odu. To je nasilje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li mislite da su bar delimično ti stanovnici bežali od bombardovanja?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, ne delimično. Konvoj je bio tako dug. Bio je duži nego što možete zamisliti. Bio je beskrajan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je vama logično da za vreme tako masovnih bombardovanja, da stanovništvo beži i da vi tvrdite da ne beže od bombardovanja nego zato što im je rekao komšija da moraju da idu?

SUDIJA MEJ: Nisam shvatio pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Govorim o činjenicama koje je svjedok izneo. Govori o bombardovanju, o dva bombardovanja u stvari. To su slike koje se vide, dakle, jedno bombardovanje, drugo bombardovanje i masa civila koja beži.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vama se možda ne dopadaju odgovori koje vam on daje, ali njegovi su odgovori sasvim jasni. On kaže da to nije bilo zbog bombardovanja. Nema smisla da se sada o tome i dalje raspravlja. To je njegov iskaz.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa čak se i ti njegovi iskazi u dve stvari razlikuju, ali ja neću da se na tome zadržavam. Prvi i drugi iskaz koji je dao, drugi se više poklapa sa šemom koju ova lažna optužba pravi o neakvim navodnim deportacijama. I jednostavno, svi svedoci po istoj šemi daju odgovore i potpuno zanemaruju krupne materijalne činjenice, kao što je bombardovanje.

SUDIJA MEJ: Imate manje od deset minuta na raspolaganju, ako imate neka važna pitanja, postavite ih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi tvrdite da bombardovanje nije u Prizrenu izazvalo nikakvu paniku niti je bilo razloga da bilo ko napusti Prizren?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Već sam rekao. Snage NATO-pakta mi smo shvatali kao jedinu mogućnost, jedinu nadu da se spasimo iz tog terora. To sam rekao. Svi ljudi su imali tu nadu za budućnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate koliko je Srba pobešlo iz Prizrena zbog bombardovanja?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne znam. Ne znam o tome ništa, ali mislim da su Srbi pobešli iz Prizrena zbog straha od onoga što su sami učinili u Prizrenu. Naravno, među njima je moglo biti i nedužnih ljudi, ali ja smatram da su oni otišli iz straha zbog onoga što su ranije uradili. Mi njih nismo poterali. Ne znam. Ne znam da je bilo ko silom isterao Srbe iz Prizrena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim sada o vremenu o kome vi svedočite, dakle, vi svedočite o početku rata. Svedočite o bombardovanju i svedočite o napuštanju Prizrena. Vi tvrdite da ste Prizren napustili zato što su vam Srbi upućivali pretnje?

SUDIJA MEJ: Već smo prošli kroz sve to, nema potrebe ponovo govoriti. Da li znate nešto o tome da su Srbi otišli iz Prizrena i o tome zašto su otišli? Da li imate neko znanje iz prve ruke?

SVEDOK BEĆIRAJ: Časni Sude, mislite li nakon rata?

SUDIJA MEJ: Tokom rata.

SVEDOK BEĆIRAJ: Ja ne znam šta je bilo za vreme rata. Ja ne znam ništa o tome da su Srbi bežali tokom rata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je u vreme kad ste vi napuštali Prizren, bilo takođe napuštanja Prizrena od strane srpskih civila zbog masovnog bombardovanja kome je bio izložen Prizren?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, prestanite da govorite o kontroverznim pitanjima. Čuli ste iskaz ovog svedoka. Čuli ste ga jasno i glasno. On je rekao da je pobjegao pred terorom. Nema nikakvog smisla da stalno ponavljate vašu sopstvenu verziju. Vi ćete kada za to dođe vreme izvoditi svoje dokaze i mi ćemo te dokaze saslušati. Ovo je čisti gubitak vremena da vi to stalno ponavljate ova kontroverzna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne govorim ni o kakvom ponavljanju, nego govorim o tome da svedok svedoči kako je pod terorom napustio Prizren, on i hiljade drugih ljudi, a pri tome niko nikoga nije ni dodirnuo, maltretirao ili na bilo kakav način ugrozio fizičku bezbednost. Ja samo o tome govorim.

SUDIJA MEJ: Nema svrhe. Nema svrhe da nastavljate sa time da to komentarišete. Ako želite nešto drugo da iznesete pred ovog svedoka, to možete da učinite u narednih pet minuta, inače je ovo unakrsno ispitivanje pri kraju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato pošto ste iz Prizrena, pošto ste dakle nastavnik u školi, da li vam je poznato koliko je ubistava u rejonu Prizrena izvršila UČK do početka bombardovanja, dakle do početka rata, do dana kada ste vi napustili Prizren?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, nije bilo ubistava u Prizrenu. Nije bilo ubistava koje je počinila UČK niti je bilo operacija UČK u Prizrenu, ja nisam ništa od toga video. A kada je reč o regionu, nemam saznanja o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste čuli, a to je u neposrednoj okolini Prizrena, kada neko pogine, to se čuje u celom gradu, o tome pišu novine, radio to prenese, kada je ubijen vojnik Srđan Simonović u oktobru 1998. godine? Da li ste čuli za taj događaj?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Ne, jer je bilo tako mnogo ubistava da je bilo nemoguće zapamtiti sve takve stvari. Ja sam se više bavio svojom profesijom. A u to vreme sam studirao u Prištini tako da ništa ne znam o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je oktobar 1998. godine, bili ste znači student u Prištini u to vreme? Niste bili u Prizrenu?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Bio sam u Prizrenu, ali sam se pripremao za ispite, a u isto vreme sam posle podne radio u školi, nisam imao mnogo slobodnog vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se možda sećate ubistva vojnika Vladimira Markovića, 17. marta 1999. godine, znači nedelju dana pred početak NATO agresije?

SVEDOK BEĆIRAJ – ODGOVOR: Časni Sude, ne znam.

SUDIJA MEJ: Ako ne znate, recite da ne znate.

SVEDOK BEĆIRAJ: Ne, ne znam.

SUDIJA MEJ: Vreme je isteklo, svedok ništa ne zna o tim pitanjima, i ne može vam pomoći oko toga. Potrošili smo mnogo vremena. Gospodine Tapuševiću, da li vi imate pitanja? Dodatna pitanja?

TUŽILAC RAJNEFELD: Ne, hvala, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Gospodine Bećiraj, hvala vam što ste došli na Međunarodni sud, sada je završeno vaše svedočenje i možete ići.

SVEDOK BEĆIRAJ: Hvala vam lepo.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što dođe sledeći svedok, možda bi bilo adekvatno da još jednom svima koji žele da shvate kako funkcioniše ovaj proces objasnimo ovaj postupak. Dakle, dokument o kome govorimo stavimo na grafoskop tokom iskaza svedoka i to će dobro poslužiti tokom ostatka suđenja.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Molim da se uz pomoć asistenta na grafoskop postave dokumenti tako da svi mogu da ih vide. Ja ću to ukratko objasniti. Kada se uzima izjava prema pravilu 92bis, od strane predsedavajućeg službenika, u ovom slučaju se izjava uzela na Kosovu, onda se donosi ovakav jedan formular u kom se kaže da osoba koja je predsedavajući službenik ima pravo, ima ovlašćenje da u skladu sa Pravilnikom o postupku i dokazima u određenom mestu uzme ovakvu izjavu. I onda se identifikuje osoba i ime, datum rođenja, broj pasoša, zatim mesto boravka; molim malo niže spustite stranicu; onda službenik ide dalje i objašnjava priloženu izjavu, odnosno deklaraciju od datuma tog i tog, koju je potpisao potpisani i tu se navodi ime svedoka koji je identifikovao dokument. I onda službenik ide dalje, objašnjava da je svedok dobio verziju izjave na jeziku koji razume, da je gorepomenuti svedok obavешten na jeziku koji razume od strane predsedavajućeg službenika, da ako sadržaj izjave ne odgovara onome čega se svedok seća, ili kako on veruje da je dao izjavu, onda to treba da bude predmet

punog svedočenja koje treba da usledi. Zatim svedok dobija tekst pravila 91. Zatim gorepomenuti svedok izjavljuje da je sadržaj pisane izjave tačan u skladu sa njegovim znanjem i uverenjem, da nikakav pritisak nije vršen na svedoka i da on ili ona dobrovoljno potpisuju priloženu deklaraciju. Onda se upiše prisustvo sledećih osoba koje su prisutne. Zatim sledeći dokument je deklaracija predsedavajućeg službenika koji je obavio ovaj razgovor. I sada, sledeći dokument je engleski, prevod na engleski koju potpisuju svedoci ove izjave. Svedočenja u ovom slučaju su na albanskom jeziku, ali slične deklaracije potpisali su svi svedoci koji podležu pravilu 92bis. Kada govorim o potpisivanju ovakve izjave, to je uvek izjava na jeziku svedoka, to je deklaracija u kojoj se navodi ime, prezime, mesto i datum rođenja, identitet. Zatim ide dalje i kaže da svedok potvrđuje u prisustvu predsedavajućeg službenika čije je ime navedeno da je sadržaj pisane izjave uzet određenog datuma istinit i tačan prema svedokovom znanju i verovanju, prema njegovom najboljem zadnjem sećanju. Dalje se kaže da svedok takođe dobija kopiju pravila 91 iz Pravilnika Međunarodnog suda o postupku i dokazima, na jeziku koji razume, i da svedok shvata da može da bude izložen zahtevu da dâ puno svedočenje ukoliko se ispostavi da sadržaj izjave nije istinit i tačan. I tu je onda datum kad i gde je to urađeno, i ovo je standardni oblik ovog dokumenta. Naravno, mi ne možemo da čitamo i shvatimo smisao tog dokumenta kada je na jeziku svedoka. Recimo, u slučaju sledećeg svedoka, to je albanski svedok, ali smo hteli da znate šta se nalazi u toj izjavi koja se uzima u skladu sa pravilom 92bis.

SUDIJA KVON: Da bi to ušlo u zapisnik, možete li nam reći šta mislite pod tim kada kažete predsedavajući službenik?

TUŽILAC NAJS: Predsedavajući službenik je službenik kojeg postavlja Sekretarijat Međunarodnog suda. To nije službenik Tužilaštva, to nije osoba koju postavlja Veće, već treći stub Međunarodnog suda, a to je Sekretarijat i taj službenik obavlja svoj posao kao nezavisan službenik.

SUDIJA KVON: Hvala lepo.

TUŽILAC NAJS: Sledeći svedok kojeg pozivamo je Rešit Salihi (Reshit Salihi). Koliko sam shvatio, između Tužilaštva i Sekretarijata je dogovoreno na koji način se dokumenti trebaju uložiti, i mi ćemo se oko toga pozabaviti sa Sekretarijatom. Bavimo se mestom Celine (Celine), koje svaki član Pretresnog veća koji koristi mapu može pronaći na strani 10 pod K22. Svedok će položiti zakletvu koja će mu biti pročitana. Izvinite me, svečanu izjavu, kako bi se videlo da li su reči tačne, zahtevaće da mu svečanu izjavu pročita neko pa ako to, molim vas, može biti organizovano...

SUDIJA KVON: Hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Da, molim da svedok priđe. Molim vas, ostanite stajati neko vreme, molim da se svečana izjava stavi na grafoskop. Gospodine Salihi, ovu izjavu će vam prevodilac pročitati, molim vas, samo sledite prevodioca i ponavljajte ono što prevodilac kaže. Molim da prevodilac pročita izjavu.

SVEDOK SALIHI: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Hvala lepo. Izvolite sedeti.

SVEDOK SALIHI: Hvala.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas recite veću vaše puno ime i prezime.

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Rešit Salihi iz sela Celina, opština Orahovac (Rrahovec).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja imam, ja ću sažeti izjavu ovog svedoka, postaviti mu nekoliko pitanja, ali ne u vezi sa ovim rezimeom. U izjavi ovog svedoka se vidi da on živi u selu Celine, da je 24. marta 1999. godine u svom selu prepoznao jedinice Vojske Jugoslavije koje su okružile i granatirale selo. Obrazac ponašanja je bio sledeći – oni bi granatirali selo, granatiranje bi prestalo i ušle bi pešadijske trupe. I onda je taj proces trajao neko vreme, do devet sati, i tokom tog postupka spaljene su kuće uključujući i džamiju. Svedok je jasno video vojnike kako podmeću vatru u kućama. Kuće su pljačkane, vojnici su pljačkali kuće, i vozilima su odvozili opljačkanu robu. Ono što nisu mogli odneti, uništavali su. Oko podneva tog dana većina ljudi je napustila selo, ali svedok je ostao tamo zajedno sa svojim bratom Bajramom (Bajram) i drugim članovima porodice. Ne, izvinjavam se, samo sa Bajramom, svi ostali članovi porodice su otišli, pobjegli su u šumu. Oko tri sata je video grupu Srba kako se približavaju tom imanju i ulaze u komšijske kuće, susedne kuće i pale ih. Čuo je vatru iz automatskog oružja u području njegovog imanja i video je kako su pogodili i usmrtili njegovog brata. Čuo je pucnjavu i sa svog vlastitog imanja gde se on krio i čuo je muške glasove na srpskom. On je uspeo da pobjegne do šume, tamo je stigao oko 9.30. Sledećeg jutra, grupa od oko 40 policajaca je stigla, on može da opiše njihove uniforme i oružje. Počeli su da pucaju u vazduh. Njegova procena je da je tamo bilo oko 10.000 ljudi. Policajci su podelili grupu, odvojili su žene i decu od muškaraca i počeo je pretres. Sam svedok je predao oko pet hiljada nemačkih maraka, a njegova kćerka je predala zlatnu narukvicu i šest hiljada nemačkih maraka koje joj je ranije dao na čuvanje. Svi su morali da predaju svoje isprave, jer su bili upozoreni da, ako odbiju da predaju takva dokumenta, da će biti ustreljeni. Dvadesetdvođodišnji Agim Ramadani (Agim Ramadani) je skinut do gola i ubijen sa tri metka ispaljena u glavu. Zatim izjava ide dalje, govori se kako su prikupljene isprave, kako je napravljena gomila od tih dokumenata i zapaljena. Svima je bilo naređeno da se postroje sa rukama iza glave, a onda su bili prisiljeni da se vrate kroz selo, da pešače i to sa puškama uperenim u njih pri čemu su ih tukli i udarali nogama i kundacima pušaka. Žene i deca su bili

na početku kolone. U selu su predati drugoj policiji koja je išla sa njima između Velike i Male Kruše na putu ka Prizrenu. Konačno su bili strpani u kamione, prebačeni u Žur (Zhur) gde im je naređeno da siđu sa kamiona i onda su morali da pešače oko šest kilometara do Albanije. Svedok u izjavi navodi da nije nikada bio član OVK i da se na kraju vratio svojoj kući i da je otkrio da je kuća opljačkana. Dakle, ovo je bio rezime te izjave. Gospodine Salih, samo tri pitanja za vas. U kom selu ste rođeni?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: U selu Celina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste ceo život živeli u tom selu?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ceo život, a takođe su u tom selu živeli i moj otac i deda pre mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta ste po zanimanju?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Poljoprivrednik, obrađivao sam svoju zemlju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi dali izjavu predstavniku Tužilaštva ovog međunarodnog suda?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Jesam, u Tirani kad su nas tamo poslali, ali ja nisam znao kuda će moja izjava otići. Kad su nas tamo poslali, ja sam dao izjavu u Tirani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se 30. januara ove godine pojavili pred imenovanim službenikom Međunarodnog suda u selu Celina i da li vam je pročitana vaša izjava?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je izjava koja vam je pročitana bila tačna?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da, bila je tačna.

TUŽILAC NAJS: Ta je izjava uvedena na odgovarajući način, ne znam da li treba sada dati broj dokaznog predmeta ili kasnije?

SUDIJA MEJ: Dajte ga sada.

sekretar: To je dokazni predmet 104, dokazni predmet Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Gospodine Salihi, ja ću vam kasnije postaviti još neka pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svojoj izjavi napisali ste da ste do 24. marta, kada je počela agresija NATO-a živeli normalno. Je li tako?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, do tog vremena nije bilo nikakvih incidenata ili nečega što bi narušavalo normalan život u vašem selu, da li je to tako?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ništa se nije dešavalo u selu Celina sve do 25. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi znate svoju okolinu, sami ste maločas rekli da ste živeli od rođenja tamo?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi poznajete svoj kraj. Sami ste pre minut rekli da ste u tom kraju živeli ceo svoj život, u selima u okolini opštine Orahovac. U vašoj okolini nije bilo stacioniranih snaga vojske i policije. Je li to tako?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Rekao sam u svojoj izjavi da su došli 25. Ništa više ne mogu da kažem o periodu nakon 28. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam ovo za period do kada ste bili tamo. Ja ne tražim od vas da odgovarate na pitanja

koja su vezana za period nakon što ste napustili selo. Govorim do tada. Da li je tako ili nije?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne mogu dati nikakav odgovor o selima oko mog sela. Ja mogu da govorim samo o selu Celine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ste, pretpostavljam, poznavali ljude iz susednih sela i znali za događaje u susednim selima? Da ili ne? Da li je tako?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li išta znate, da li vam je bilo šta poznato o aktivnostima UČK u tim selima? A kad kažem "u tim selima", mislim na Malu Kruša (Krusha e Vogel), Pirane (Pirane), Medveđa (Medvec), Samodraža (Samodrexhe), Studenčane (Studenqan), Zočište (Zozishte) i kidnapovanje građana srpske nacionalnosti iz opštine Orahovac. Da li vam je to poznato?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi zbunjujete svedoka ako postavljate tako dugačka pitanja. Pitanje je bilo da li vam je poznata bilo kakva aktivnosti OVK u okolnim selima? Ako vam nije poznato, recite ne, gospodine Salihi.

SVEDOK SALIHI: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je bilo poznato da je štab terorističke organizacije OVK bio u selu Mališevo (Malisheve)? Mislim da je to u vašem kraju.

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne znam ništa o tome. Mene je samo interesovao moj posao i moja porodica. To je jedino za šta sam se ja brinuo. Nije me interesovalo gde je OVK, gde nije bilo OVK, ali sam znao da OVK nije u selu Celina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li to znači da nikada niste ni sreli, ni videli nijednog pripadnika OVK?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste ih videli?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne, nisam ih video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Idemo dalje u skladu sa vašom izjavom. Dakle, 25. marta, to je prvi dan posle početka agresije, posle početka bombardovanja, rekli ste da ste rano ustali da biste počeli svoje redovne poslove koje svakodnevno obavljate?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U koliko sati vi obično ustajete?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Kod kuće, gde? Ustajem oko 5.00 ili 6.00 h ujutru, kad uobičajeno ustajemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste tog jutra ustali ranije ili ste ustali uobičajeno između 5.00 i 6.00 h?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Uobičajeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada je to uobičajeno vreme? Rekli ste 5.00 h ili 6.00 h? Da li u 5.00 h ili u 6.00 h, ili je to između 5.00 h i 6.00 h?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne mogu reći precizno kada sam ustao. Da li sam ustao u 5.00 ili 6.00 h, ne mogu tačno reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa otprilike, jer u martu u 6.00 sati je još uvek mrak, pa ostavimo po strani 5.00 h. Dakle, kada ste ustali na primer?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Kada sam ustao, mora da je bilo 6.00 sati, jer kada sam ustao, selo Celina je već bilo opkoljeno od strane policije i tenkova i onda su i policija i vojska počeli da pucaju. Celog tog dana su ulazili u selo i oni koji su uspeli da izađu iz svojih kuća uspeli su da pobjegnu, a ostali su pobijeni. To je bilo 25. marta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, samo vi odgovorajte na moja pitanja, a ja kad vas to budem pitao, vi ćete imati

priliku da odgovorite. Dakle, vi ste rekli da ste ustali oko 6.00 h, a u izjavi piše da ste u 5.00 h ujutro videli jedinice koje su počele da granatiraju selo?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako ste mogli da vidite jedinice u 5.00 h ujutru ako ste ustali u 6.00 h?

SUDIJA MEJ: Vi ste postavili bezbroj pitanja u vezi sa vremenom, on se potrudio koliko god je mogao. Gospodine Salihi, pomozite nam kod sledećeg. Kada ste ustali, da li se videlo ili nije? Da li je bio dan ili nije?

SVEDOK SALIHI: Da, bio je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U 6.00 sati 25. marta ste, dakle, ustali, a u izjavi kažete da ste u 5.00 sati videli jedinice koje su počele da granatiraju selo?

SUDIJA MEJ: Ovim smo se već bavili. Šta je vaše sledeće pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja skrećem pažnju na ovu činjenicu, na činjenicu da su službenici Tužilaštva napisali izjavu za njega, što je veoma očigledno iz ovoga što svedok govori sada.

SUDIJA MEJ: Vi ste postavili ogroman broj pitanja pokušavajući da zbunite svedoka, po mojoj proceni, i to nije bilo od koristi. Sada pokušavate da učinite ono što ja smatram lošom napomenom.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovo nije prvi put da optuženi iznosi ovakve neopravdane tvrdnje u vezi sa ponašanjem istražitelja u Međunarodnom sudu. Ja sam do sada ćutao, ali on treba da zna da niko ne može da ima privilegiju da ponavlja takve optužbe. Ja smatram svojom privilegijom da radim sa grupom međunarodnih istražitelja na ovom sudu i mislim da, ako on nastavi sa ovakvim optužbama, onda bi to trebalo da dovede do kraja ovo svedočenje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi ste iznosili komentare u vezi Tužilaštva, ja sam vas čuo kako iznosite te komentare u više navrata. Imao sam nameru da vas upozorim da je to potpuno nedolično i neprilično, da iznosite takve tvrdnje o Tužilaštvu, a da to ne poduprete dokazima. U pravnom sistemu odakle ja dolazim ovakvo ponašanje se tretira izuzetno ozbiljno. Vi ste to već učinili ranije jednom danas i vi to više ne smete ponoviti. Ja vam to moram staviti jasno do znanja. Tužilaštvo je služba ovoga suda i ja ovde vas takođe tretiram kao deo, kao službu Suda. Nemojte bacati ljagu na karakter i integritet Tužilaštva osim ako nemate dokaze da to poduprete, to je jako ozbiljna stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, molim vas da mi objasnite jednu stvar. Da li smatrate bitnim da u unakrsnom ispitivanju svedoka proverim činjenice koje su napisane u njegovoj izjavi i uporedim ih sa njegovim odgovorima iz unakrsnog ispitivanja?

SUDIJA ROBINSON: Da, vi imate potpuno određene ruke da to učinite. Međutim, to morate raditi bez davanja neutemeljenih izjava u pogledu integriteta i karaktera tima Tužilaštva. Ako vi imate dokaze koji mogu baciti sumnju na integritet Tužilaštva, onda vi te dokaze možete izneti. Ali jednostavno pričati, kao što vi to radite, potpuno je neprihvatljivo ovome sudu i mi to nećemo prihvatiti. Vi možete preispitati istinitost izjava svedoka, ali to morate učiniti bez bacanja ljage na karakter tima Tužilaštva. To je ono što sam želeo da vam stavim do znanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja samo upoređujem činjenice koje su napisane sa činjenicama koje su izgovorene i dodatnoj činjenici da je reč o pismenoj izjavi koju svedok, s obzirom da je nepismen, nije mogao lično ni da pročita. Samo spajam te tri činjenice i ukazujem na moju pretpostavku, a vaše je da cenite da li je ta pretpostavka osnovana. A lično ne spadam u ljude koji žele da bilo koga vređaju, naprotiv, ovde činjenice samo nekoga mogu da povrede, a ne bilo kakva namera. Mislim da su potrebe i želje da bilo ko

bude vređan prilično niske pobude i ja se nikada takvim pobudama nisam rukovodio u svom životu.

SUDIJA ROBINSON: Da, zahvalni smo vam na tom razjašnjenju, sada molim nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Opisali ste metod koji je upotrebljavala Vojska Jugoslavije, vi govorite znači o vojsci, ja ću to pročitati. Nažalost, pošto nemam izjavu svedoka na srpskom, moraću da je pročitam na engleskom pa ću čitati polako radi prevođenja na srpski jezik. "Metoda koja je korišćena bila je sledeća: Vojska Jugoslavije granatirala bi selo neko vreme. Zatim bi granatiranje na neko vreme prestalo. Tokom tog vremena, srpske snage na terenu ušle bi u selo. Kada bi se oni povukli, granatiranje bi se onda nastavilo opet za neko vreme. Nakon toga bi došlo do još jednog ulaska kopnenih snaga. I ta akcija nastavila se veći deo dana na ovakav način." Koliko puta ovo ste opisali da, dakle, prvo vojska granatira selo, pa prestane da granatira selo? Je li tako?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda uđu pešice u selo, koliko se onda zadrže u selu?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Kad su ušli u selo, ostali su tamo celi dan. Spalili su i opljačkali kuće, to znamo. Nakon toga primećivali smo da dolaze i odlaze. Napustili smo našu kuću jer smo videli kako dolazi pešadija i policija i kako gore kuće. Oni su bili otprilike 30 do 40 metara daleko, i ja sam bio sa mojim bratom, starijim bratom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas ne pitam to, to je ono što vi tvrdite kasnije. Sve što ja pitam odnosi se na pasus koji sam vam pročitao. Možete li me saslušati pažljivo, molim vas? Vi ste tvrdili da vojska prvo granatira selo, pa onda uđe pešice u selo, posle toga se povuče iz sela, pa opet granatira selo, pa opet uđe pešice u selo, pa se opet povuče iz sela, pa opet granatira selo, jer kažete da su celog dana granatirali selo. Nakon granatiranja, oni

bi ulazili, povlačili se, pa opet granatirali. Dakle ja vas pitam koliko puta se to desilo, jer kažete da je ovaj metod korišćen tokom celog dana. Koliko puta su ulazili, izlazili, povlačili se i koliko puta su granatirali selo?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Oni su radili šta su hteli. Oni su bombardovali, pa su napravili pauzu, došli, zatim otišli, i radili su ono što su hteli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, samo mi ovde razgovaramo molim vas, i pokušajte da budete vrlo pažljivi, koliko god je to moguće, mi se ovde trudimo da ustanovimo činjenice, a vi tvrdite da su oni granatirali, zatim ulazili u selo, pa su ga napuštali, onda su ga granatirali ponovo, pa su opet ušli u selo ponovo itd.

SUDIJA MEJ: Nemojte ponavljati pitanje, jer nas nigde to neće odvesti. Gospodine Salihi, možete li reći koliko su puta tog dana snage ušle u selo?

SVEDOK SALIHI: Teško mi je da vam objasnim šta sam video, ali ako mi dozvolite da vam tačno kažem, to ću i učiniti.

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko dugo je trajalo prvo granatiranje sela, ono o kome vi govorite?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne mogu tačno reći, bilo je to sat vremena, onda su počeli nakon sat vremena, onda ponovo nakon sat vremena, da bi nakon sat vremena ponovo počeli. Nakon toga su se vratili u selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, oni bi granatirali selo tokom jednog sata, zar ne? I koliko su puta granatirali selo tokom jednog sata?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne mogu tačno reći koliko puta. Granatiranje se nastavilo, ali ja nisam bio u stanju da kažem koliko puta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kolika je bila pauza? Vi kažete "granatiranje je trajalo jedan sat, pa su onda oni ušli fizički u selo". Koliko su se dugo zadržali u selu pre nego što su se povukli pre sledećeg granatiranja i otpočinjanja novog kruga granatiranja za koje kažete da je trajalo sat vremena?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Ne mogu tačno reći, možda nekih pola sata, 20 minuta, bilo šta između deset minuta i sat vremena. Ne mogu vam to tačno reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda su ponovo sat granatirali selo, pa ponovo ušli u selo, je li tako bilo?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi ustanovili neki razlog? Da li ste imali neko mišljenje o tome? Zašto su oni, ako su granatirali selo pa ulazili u selo posle toga i povlačili se iz sela posle toga, da bi ga ponovo granatirali? Šta smatrate da je bio razlog takvom jednom ponašanju?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: Oni znaju. Mi ne znamo. Oni su tamo došli i učinili šta su hteli da učine. Ja ne znam zašto su oni to radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je bilo, pošto su počeli da granatiraju selo, da li je bilo stanovnika u selu? Ili ste svi već pobešli?

SVEDOK SALIHI – ODGOVOR: U to vreme oni svi nisu mogli otići. Oni koji su ostali bili su izmasakrirani i ubijeni. Oni koji su mogli otišli su, a oni koji nisu mogli bili su ubijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi niste ovde napisali ništa o tome da su vojnici išli po selu i ubijali. To ne postoji u vašoj izjavi.

SUDIJA MEJ: To ćemo proveriti, sada moramo završiti sa radom za danas. Da, gospodine Salihi? Šta ste želeli da kažete? Da li ste nešto želeli da kažete?

SVEDOK SALIHI: Ja imam mnogo toga da kažem. Ja nisam došao ovamo da lažem. Ja sam došao ovamo da kažem šta nas je zadesilo. Ako mi dozvolite, ja bih mogao da nastavim.

SUDIJA MEJ: Bojim se da ću morati da vas zamolim da se vratite ovde u ponedeljak ujutru kako biste okončali vaše svedočenje. Isto tako vas molim, da imate na umu da sve do tada ni sa kim ne razgovarate o vašem svedočenju, sve dok se vaše svedočenje ne završi. To se odnosi i na pripadnike tima Tužilaštva. Sada se sednica prekida do ponedeljka ujutru u 9.00 h. Dakle, molim vas lepo da se ovamo vratite u ponedeljak u 9.00 h ujutru.

SVEDOK SALIHI: Da, pa zato sam i došao. Došao sam da svedočim o onome što mi se dogodilo.

SUDIJA MEJ: Hvala. Molim ustanite.

Završeno u 12.45 h. Nastavak rada u ponedeljak 22. apila u 9 h.

Fond za humanitarno pravo